

ROMÂNIA EROICĂ

Revistă pentru promovarea românismului

Director: ION COLFESCU-DELATURDA

Redacția și administrația: CLUJ, str. Vasile Goldiș 18/b. - Telefon Nr. 14—89

„Numai aceia vor purta titlul glorios de educatori ai generațiilor de mâine, cari vor fi în acelaș timp eroi spirituali ai neamului în care au văzut lumina zilei.“

(Din „Spirit și Materie“ de I. Colfescu-Delaturda)

Conținutul:

„România Eroică“: Să ne strângem rândurile.

Neaga Ioniță: Final.

Dr. G. Făcăoaru: Cetățenie și Naționalitate.

Rector Muntean: Creștinism și armonie socială.

Gheorghe Buciuman: Pentru Liga Afirmării Românești.

Italicus: Probleme capitale.

Ion Colfescu-Delaturda: Naționalism și Creștinism.

Canonic I. Georgescu: Pentru încreștinarea neamului.

Petru Homoceanul: În Răscruci (poesie).

Aurel Holirca: Elementul Românesc pe Valea Nirajului.

Ștefan Peneș: Intăetatea națiunii române.

Dr. Ilie Dăianu: Din autobiografia canonicului Petru Rațiu.

Iosif E. Naghiu: Octavian Goga.

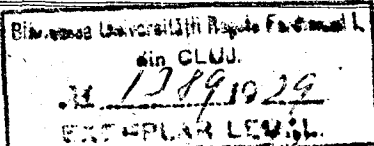
Ion. I. Porumb: Primăvară tristă...

Dr. Const. Stanca: Prof. Gh. Marinescu.

I. C.-D.: Reforma vieții publice.

Cronici: Cărți-Reviste-Ziare.

Abonament anual 250 lei; instituții și străinătate 500 lei. Abonament de sprijin 1500 lei.

Revista Institutului social Banat-Crișana. Timișoara, An. VI. nr. 21. Pag. 75. Prețul unui nr. 50 lei. Articole și studii de Dr. Corn. Groșoreanu, Gr. Ion, Pr. Melentie Rora, Iosemnări și recenzii.

„**Șiarmă Piatră**“, sub iscălitura energicului ei director Al. Grigorian, în numărul de Paști, sub titlul „Cu Regele, la Invierea Neamului“.

În No. 122 din 7. Aprilie, D-l Florea Florescu, se ocupă de Românii de peste hotare.

„**Vestul Medical**“. — Revistă lunară științifică informativă. — Apare la Oradea. Umplând un gol bine simțit, în răspândirea noțiunilor medicale, în straturi cât mai largi, precum și ca organ științific de bransă.

Scrierile profesorului Dr. Ion Bojor

Având onoarea să fiu invitat de soc. „Tinerimea Română“ din T. Mureș, să țin acolo o conferință despre G. Șincai, am avut prilejul de a lua contact cu mai mulți intelectuali ai acestui vestit Târg al Mureșului, între cari și profesorul Dr. Ion Bojor, dela liceul „Papiu Ilarian“ și cel militar.

Domnia Sa mi-a trimis unele din scrierile sale, cari merită să fie cunoscute în cercuri cât mai largi. Iată pentru ce țin să le înșir aci:

1. Raport prezentat Comitetului pentru ridicarea unui monument Patronului liceului de băieți „Alexandru Papiu Ilarian“. Pag. 57, cu mai multe ilustrații.

2. *Alexandru Papiu Ilarian*, centenarul nașterii (1827—1927) neobositului istoriograf. Pagini 70.

3. *Contribuțiuni geografice* referitoare la județul Mureș. — Comunicare la congresul profesorilor de geografie, ținut la T. Mureș, 19—22 Maiu 1929, — Pagini 45.

Conține prețioase informații asupra Secuilor și a Românilor secuizați, chestiune de palpitantă actualitate.

4. Amintirea directorului *Ioan Boca* (1881—1933). Pagini 51.

Toate aceste scrieri sunt o lectură vrednică și utilă. Dar mai ales cele două dintâi privitoare la Alex. Papiu Ilarian, neuitatul istoriograf al generației dela 48 și întâiul monografist al lui George Șincai, sunt de deosebită valoare, vrednice a fi citite de ori care bun Român.

Prof. Bojor, elev al lui V. Pârvan, este adânc pătruns de înaltele gândiri ale nemuritorului nostru archeolog și filosoful de înaltă atitudine etică. Li plac oamenii tăcuți.

„Oamenii tăcuți — zice — sunt oameni mari. Aceștia sunt nobilii gândirii, împrăștiati ici-colo, fiecare în domeniul său, gândind în tăcere...“ (p. 9).

Relevează cum Papiu face elogiul și apoteza lui Șincai:

„În mijlocul întunerecului, în care ne aflam cu toții, iacă vine acest om extraordinar, trimis, nu mai încapă îndoială, de însuși geniul Romei, să arete Românilor și lumii, că aici e Dacia cea veche, care o cucerise Traian Împărat și o colonizase cu o nemărginită mulțime de Romani“.

„Nimenea mai mult decât Șincai nu era îndreptat, că misiunea poporului daco-român, în curs de atâția secolii, nu se schimbase până azi. El nu se îndoiaie un singur minut, că nu va trece mult și Europa latină se va pătrunde și de necesitatea urgentă, în care se află de a reinvia și susține cu tărie, în interesul cel mare al latinismului și al civilizațiunii, colonia lui Traian din Dacia“.

„Ah geniu nemuritor al lui Șincai! Tu care înainte de începutul acestui secol ai strigat cu o voce puternică, ce răsună încă și va răsună în etern, în Carpați și la Dunăre, în Balcani și în Pind: Fii ai lui Traian, aceasta este Dacia, lumina puterea Răsăritului, voi sunteți: iată documentele originii și al viitorului vostru!“

„Istoria Dacilor tu o ai smuls din ascunzătoarele inimilor sempiternale ale numelui român“. (p. 47).

Reinvierea acestor figuri de istoriografi și profesori, reactualizarea unor adevăruri, ca acestea, de valoare permanentă, ce ne sună ca niște proorocii, sunt pururea de mare preț educativ, și face cinste profesorului și educatorului de totdeauna, cum este și d-l prof. Dr. Bojor.

Dr. I. D.

Presa din provincie

Am primit următoarele ziare:

„**Ținuturi Secuizate**“. Miercurea ciuc, nr. 35, An. III. — „**Graiul Maramureșului**“ Sighet, nr. 232. Anul VII. — „**Solidaritatea**“ Carei, nr. 119. Anul III. — „**Telegraful Român**“ Sibiu, nr. 17. Anul LXXXVI. — „**Curierul**“ Arad. — „**Timpul Eminescian**“ Cernăuți. — „**Gorjanul**“ Târgu-Jiu. — „**Cronica**“ Baia-Mare. — „**Libertatea**“ București și Orăștia. — „**Ecoul Economic**“ Alba-Iulia. — „**Foaia Poporului**“ Sibiu. etc. etc.

Către abonați

Cu numărul acesta pornim la al doilea an de existență, un nou an de luptă și de grele sacrificii pentru promovarea românismului. Cu cât trece timpul, cu cât pătrunde mai mult reviste, cu cât se intensifică necesitatea *Marilor Înfăptuitori*: cu atât această publicație, eșită din cele mai dezinteresate și înălțătoare preocupări de ordin public și național, devine mai necesară. Credem că distincții noastre cititori sau convins despre acest adevăr.

Am dobândit noi și valoroși colaboratori. Și socotim că se vor asocia cu noi toți românii treji, cu durere pentru neamul și țara lor, toți aceia cari ard de dorința de a-și vedea odată neamul scos din impas și pus în situația de a sta cu onoare alături de marii făuritori ai Istoriei și de a-și făuri propriul său Destin.

Pentru a ține sus stindardul acesta, suntem în drept a face apel la toți tovarășii noștri de luptă, și la abonații noștri, ca să ne dea sprijinul lor neprecupețit.

Pe abonați în special îi rugăm să vadă că, fără mijloace financiare, nu se poate duce la bun sfârșit o publicație ca aceasta, că, fără micul lor sacrificiu, nu se poate merge înainte. De aceea îi rugăm să facă tot posibilul ca să ne trimeată de urgență abonamentul, din propria inițiativă, ca să ne cruțe speșele inutile cari scumpesc editura în detrimentul tuturor și stângenesc apariția regulată a revistei.

Noi, la rândul nostru, ne luăm angajamentul de a continua și a intensifica lupta pe parapete, de unde vom continua a solicita, prezența alături de noi a tot ce e valoare spirituală în această țară.

Credem că celece am relevat în înștiințarea din No. 10 al revistei noastre intitulată „*Către Abonați*“ vor constitui amintiri ale trecutului de tristă înfățișare. Căci corectitudinea interioară primează orice avânt în orice domeniu de afirmațiune, și cei ce luptă pe parapete nu pot fi străini de acest mare adevăr.

ROMÂNIA EROICĂ

REVISTA PENTRU PROMOVAREA ROMÂNISMULUI

Director:
Ion Colfescu-Delaturda

APARE LUNAR

Redacția și administrația:
Cluj, str. V. Goldiș 18/b
Telefon 14-89

Să ne strângem rândurile

Un gol mare s'a făcut în mijlocul nostru prin moartea aceluia care a fost Octavian Goga. Multiple sunt legăturile pe cari le-a avut marele defunct cu poporul din care a făcut parte. Pe noi ne interesează în primul rând acelea cari sunt în directă conexitate cu scopurile ce urmărim: **Afirmarea românismului și regenerarea neamului.** În această privință Octavian Goga era un mare polarizator. Cu pierderea lui mișcarea națională se găsește la un greu impas. Inchinându-ne la mormântul lui, de curând și atât de prematur deschis, să ne gândim la o reculegere generală și la o strânsă stângere de rânduri. Inamicul ne pândește din năuntru și din afară. Să nu-i dăm răgaz să se bucure. Să nu dăm nimănuî iluzia slăbirei frontului de luptă. Un erou a murit; alții o sută să-i ia locul. Numai așa se poate afirma vitalitatea unui popor. Niciun moment de descurajare; niciun minut de răgaz. Eroii din mormântul lor veghează asupra noastră. Să ne aducem aminte de cuvintele apostolului Pavel reproduse în numărul nostru anterior: „**Nebun ce ești, ceea ce tu semeni nu înviază, dacă nu moare mai întâi.**” O moarte e o înviere. Nu degeaba își risipesc energiile și talentele eroii neamurilor. Sămănătura marelui dispărut trebuie să rodească. Idealurile propovăduite de el trebuie să ne conducă cu puteri înzecite de dincolo de mormânt.

Să fim însă atenți. Popoarele nu trăesc din beneficii, ci numai din sacrificii. Roma, dela un teritoriu cât o aruncătură de săgeată, a ajuns stăpâna lumii. Dar la

baza acestei expansiuni sta zeul Marte, alături de Ianus, de Minerva, de Focul Sacru, de Vestale și de Penați. În ruinele ce ni-au rămas dela cei vechi, vom găsi pe Hercul cu isprăvile sale, reprodus în cămine, în piețele publice; pretutindeni. În decursul întregii istorii romane, generațiile succesive au fost hrănite cu idealuri de eroism, abnegație și sacrificiu. Din aceste idealuri a eșit măreția Imperiului. Mucius Scaevola care-și oferă mâna focului, Cincinnatus, care, după ce obține strălucite victorii, se întoarce modest la coarnele plugului, Cornelia mama Grachilor, preacuratele Vestale, și atâtea pilde vii, au creat, alături de zeii nemuritori, măreția operei romane, care nu a putut trăi decât atât timp cât a viat în anime eroismele cari au înfăptuit-o. Căci noi nu trăim prin fizicul, prin materia din care suntem alcătuiți, ci prin spiritualitatea care ne dă viața și rațiunea de a fi.

Un erou moare; alții o sută să-i ia locul. Omul real este idealul care-l animează și idealul este omul. Și tot așa, un popor există prin idealurile cari îi animează măduarele componente, prin spiritualitatea sa. Nu durează și nu se desvoltă decât prin ea și pentru ea. Numai de aici pot eși marile lui înfăptuiri; nu din știință și nici din inteligență, dacă ele nu sunt scăldate în focul sacru al credinței, al voinței, al puterii de înfăptuire în marele ogor al vieții naționale.

Să ne strângem rândurile: aceasta e porunca ceasului de față.

„România Eroică”

Probleme capitale

de ITALICUS

Constituția declară pământul patriei inalienabil. Și oprește orice colonizare străină. Ori, noi am avut o invazie, o colonizare deghizată, care de ani se face sub ochii noștri impasibili.

Noua constituție își are rațiunea de a fi în impulsul de viață, care să naționalizeze și regenereze din temelii această țară. Această nouă pulsație va trebui să pue cu curaj și să rezolve problemele vitale ale țării.

Prima și cea mai grea problemă e de a înlătura efectele invaziei a cărei victimă am fost, înlăturarea elementelor indezirabile și înlocuirea lor cu români de sânge. Opera aceasta e mai ușoară decât s'ar părea. E ușoară pentru că noi dispunem de elemente admirabile pe

cari le putem și suntem datori de a le întrebuința în acest scop. Este vorba de românii din țările străine, dintre cari cei mai potriviți și dintre cei mai expuși pentru moment sunt românii macedoneni.

În numărul 4 al acestei reviste am publicat ancheta pe care am făcut-o în Dobrogea în această privință, cu impresii personale și cu anumite sugestii pentru soluții. În numărul 9 ne-am exprimat mirarea că Macedonenii ei înșiși nu iau mai cu curaj chestiunea în mână, chestiune care-i privește în primul rând. De astă dată am satisfacția de a constata că această chestiune e discutată. Toți românii sunt datori să stea la dispoziția guvernului pentru rezolvarea fericită a acestor grave probleme de stat.

Final

de NEAGA IONIȚĂ

Pe peronul gării erau câțiva călători singuratici și printre ei Miru și Gelu care n'au vrut să se cunoască. Așteptau amândoi același tren cu aceeași dragoste, cu Gia. Cu siguranță că gândurile lor frământau amintiri îndepărtate, când Gia plecase plângând de lângă fericirea dragostei dăruită de Gelu în cinci primăveri frumoase și pline de farmec, ca să-și îndeplinească un destin mare și greu alături de Miru.

Miru singur, îmbătrânit de gânduri, albit de ani, aștepta.

Gelu îmbrățișase mut soția la leagănul copilului și alergase la gară.

Pe scara vagonului, din adâncul negru și greu, Gia a coborât ca un viscol de soare în dimineața unui „mâine” de vis!

A privit gara, întunerecul și frunzele cari o plânsese la plecare și, de-aproape, umbra lui Gelu și-a lui Miru.

... și Gia a îmbrățișat pe Gelu și noaptea ochilor cu oglinda fericirii de altădată. Brațele lui au primit-o cald ca la începutul vacanțelor cu dragoste.

Miru a rămas să-i privească cu singurătatea și noaptea peronului îmbătrânit cu anii și cu gândurile tâmpelor lui albe.

— Gia! — Gelu! Cu chemarea lor, bătea un ceas care spunea că soția lui așteaptă legănând somnul copilului.

— Am fugit într-o noapte ca să ne regăsim și să plângem îmbrățișați într'alta, care nu mai e a noastră. Camera asta, am numit-o cu presimțire tristă într-o dimineață plină de lumină, „chilia amintirilor noastre”. Am păstrat penru acum toate nimicurile dragi de-atunci, când eram noi și nu era lume.

— Gia, a îmbrățișat-o Gelu, de ce nu vrei să rămâi cu mine? Rămâi aici în chilia amintirilor noastre plină de dorul și fericirea care-am visat-o odată. Rămâi Gia!

— Gelu, nu vorbi așa. Auzi cum suspină cu

visul copilul — Andreia — și cum tresare Menaru, soția ta de-acum, prietena mea de demult. Nu mai ești singur, ai cămin . . . ești fericit, a îngănat șoptit Gia frângându-și vorbele și sufletul.

— Uite scrisorile tale, fotografiile, încercările mele literare pentru dragostea noastră, jurnalul cu gândurile frământate în lacrimi, când am plecat cu Miru exaltată de artă, să cunosc gloria și fericirea în povara aplauzelor lumii.

Nimeni nu poate ști jocul perfid și crud al vieții și al predestinărilor . . .

— . . și scrisorile tale Gia . . și tu . . soarele, seninul și întunericul gândurilor tale ce m'au chinat atât când ai plecat. E viață adormită n' fiecare, Gia! Nu le arde!

Flacăra focului din sobă, aprinsă cu chibritul lui Gelu și cu mâna Giei, ardea pe rând, o vorbă, o rimă, un șir, un nume, un gând, o desmerdare, un chip în care nu se mai recunoșteau. Gelu plângea cu flacăra, cu gândurile care ardeau în sobă și n' el.

... și asta Gelu . . și asta . . . Măinile Giei smulgea viața și-o ardea cu flăcări din suflet și privea cenușa în agonia scânteilor din urmă.

Și-au citit fiecare cea din urmă scrisoare, au plâns pe cel din urmă chip și-au ars totul . . — Tăceau! Tăcerea lor avea transparența de altădată și gândurile s'au îmbrățișat suspinând.

— Mai am ceva! Uite, mărtisorul, să-l pui la gatul Andreii, să aibă mai mult noroc ca noi.

Gia omorâse umbra înmormântată odată în ea; și-a dăruit crucea mărtisorului cu care plânsese veghind în toate rătăcirile ei.

Era în zori când s'au despărțit! Sufla un vânt tăios, care strânsese toate candelile din ceruri și din suflete. Gia l-a privit cum pleacă la fericirea care-i zâmbea într'un leagăn și ea a rămas cu nimbul gloriilor dureroase în ochi și cu miros de ars în suflet.

Cetățenie și Naționalitate

de Dr. G. FĂCĂOARU

Între aceste două noțiuni juridice se face o confuzie, întrebându-se una în locul alteia, fără să se țină seamă că ele au conținut cu totul diferit. Așa de pildă s'a întrebuințat chiar ca titlu la legea din 1924, următoarea formulă eronată: — „Lege pentru dobândirea și pierderea naționalității române“. În legile de mai târziu această greșală s'a corectat, înlocuindu-se cu formula cea adevărată: — „Lege pentru dobândirea și pierderea cetățeniei române“, știind că numai „Cetățenia“ se poate pierde și dobândi prin lege.

După război, această confuzie de noțiuni s'a folosit de toți aceia care aveau interesul să beneficieze de drepturile naționalilor, ei nefiind naționali, ba de multe ori nici cetățeni români. (Cazul infiltrațiilor din Basarabia și Maramureș). Astăzi încă, primăriile eliberează certificate de naționalitate română, tuturor celor ce au cetățenia română, fără să se facă deosebirea între „naționalitate“ și „cetățenie“; în astfel de certificate trebuie specificat aparte cetățenia și separat naționalitatea, spre a se evita pe viitor imixtiunile, de bună sau rea credință.

Se știe, cetățenia este calitatea juridică prin care un locuitor are dreptul să se bucure de toate drepturile civile și politice dintr'un stat. Ea se dobândește prin formele prescrise de legile fiecărei țări. Deci, cetățenia este de natură juridică, întrucât ea se dobândește și se pierde după formele prescrise de legile fiecărui Stat.

Naționalitatea este o stare de fapt, și nu de drept. Ea este dobândită printr'un lung proces biologic și etnic în care strămoșii, mediul geografic și social, au creat un suflet, o limbă o dorință de conviețuire și apropiere între toți acei care simt la fel și au aceleași idealuri de propășire în viitor. Naționalitatea este de natură biologică, spre deosebire de cetățenie, care este de natură juridică.

Să luăm câteva exemple: un străin nenațional — Românii de peste hotare fiind străini naționali — vine în țară din nevoia de a-și câștiga existența. Așezat într'un mediu curat național, după două-trei generații, urmașii săi vor deveni naționali — prin asimilare — mai ales dacă procesul a fost grăbit și accentuat

printr'o căsătorie cu o româncă. Toți descendenții din cea de a doua sau a treia generație vor fi români. Dela această situație fac excepție evreii, cari datorită felului lor de viață și mai ales religii, sunt inasimilabili.

Nu este acelaș lucru, când străinul a dobândit și cetățenia, pe care el o poate dobândi cel mult în 10 ani dela intrarea în țară. El rămâne nenațional — deși cetățean român — până ce se va produce și procesul asimilării, pe lângă procesul juridic care i-a acordat cetățenia, adică numai dreptul și posibilitatea de a deveni și național, pe lângă calitatea de cetățean. Acest proces de asimilare depinde în primul rând de voința celui în cauză, de gradul de civilizație, de mediul în care trăiește și de voința urmașilor săi.

Toate acestea ne dovedesc că cetățenia este formală, juridică, pe când naționalitatea este biologică, faptică și că, între ele este o deosebire fundamentală, determinată de timp și de înaintașii din cari coboară individul. Repetăm un precept cunoscut: nu întreg neamul românesc are și cetățenia română, după cum nu toți cetățenii români sunt și naționali.

În acest număr am dat cuvântul tineretului. Rugăm pe abonații noștri să nu pregete de a se opri la nume necunoscute. Unele pot purta entuziasme efemere; dar multe pot fi și ale viitoarelor glorii naționale. În orice caz, noi trebuie să triem, să încurajem și să deschidem calea viitorului, cu binevoitorul concurs al tuturor.

Ordinea așezării articolelor, în paginile revistei, este în funcție de condițiuni tehnice.

Căutăm colaboratori și corespondenți în toate orașele din țară. Acei cari doresc să colaboreze cu noi, sunt rugați să scrie directorului revistei.

Creștinism și armonie socială

de Rector MUNTEAN

Pacea în lume trece prin momente extrem de critice. După o liniște relativă de 20 ani, națiunile Europei se pregătesc intens pentru conflagrația universală de mâine, pentru un război feroce și mai distrugător decât toate din câte a înregistrat istoria. În serviciul lui vor fi puse toate succesele spiritului omenesc în materie de invenții tehnice. Mașini distrugătoare, gaze toxice, vor pândi viața tuturor de o potrivă. Nu numai armatele vor avea să stea față în față disputându-și cu necruțare tăria de rezistență; ci, națiunile în întreaga lor componență. Nesiguranța va fi mai mare înapoia fronturilor. Groaza ne umple sufletele, numai gândindu-ne la milioanele de oameni, lipsiți de mijloacele de apărare, cari vor fi hărăziți să dea grele contribuții de sânge.

Atmosfera internațională devine și mai înăbușitoare, când chiar în mijlocul formațiilor politice actuale fermenții destructivi ai ordinii, ai liniștii, activează cu intensitate.

S'ar putea caracteriza epoca noastră drept o desarmonie socială universală, care macină pe deoparte legătura firească dintre popoare, pe de alta, legătura și mai firească dintre fiii națiunilor. O desarmonie care stăpânește viața politică, socială, culturală, cu un cuvânt, viața în ansamblul manifestărilor ei.

În fața acestei realități, indiferentismul, disperarea, sunt cei mai mari dușmani ai năzuinței de îndreptare. Orice om conștient de rosturile lui în lume, trebuie să-și pună cu toată seriozitatea două întrebări: unde este izvorul răului; cari sunt mijloacele cele mai plauzibile și eficace pentru înlăturarea lui?

Iată două probleme, cari obligă în special pe fiecare creștin, câtă vreme desarmonia dintre oameni, de orice natură ar fi ea, este un rău, iar creștinismul este potrivnic răului.

Nu se poate tăgădui că nu s'au făcut multiple șiperate încercări pretutindeni pentru rearmonizarea vieții sociale universale. Rezultatele înregistrate trebuie s'o mărturisim, au fost și sunt extrem de reduse. Dece? Fiindcă originea răului este mult mai adâncă, decât pare a fi. Ambiția nejustificată a unor națiuni de a domina, de a-și impune voința în lume; pretențiile teritoriale ale altora; ciocnirea unor ideo-

logii politice cu perspective opuse, sunt numai momente cari intensifică desarmonia până la o inevitabilă ruptură, dar nicidecum factorii cari o provoacă.

Aceasta este rezultatul unui lung proces de disensiune a sufletului omenesc, început încă din secolul trecut. Lupta dintre cultura modernă cu pronunțat timbru păgân și spiritul creștin, după a cărui factură este plămădit sufletul omenesc de 19 veacuri încoace. *Intr'o lume creștină, cultura modernă și-a fixat țeluri anticreștine.*

Astfel de marele rău, găesc, că suntem vinovați cu toții. În fiecare din noi trebuie să fie, mai mult sau mai puțin, o fărâcă din desarmonia universală; câtă vreme fiecare suntem un subiect purtător al creștinismului și culturii. Ar fi deci incorect a presupune cu precădere, că individual nu putem aduce o contribuție la pacificarea lumii. Dinpotrivă, în mâinile fiecăruia este dat într'o măsură ori cât de infimă mijlocul armonizării vieții, începând cu armonia din noi înșine, conlucrând la armonia socială națională și universală.

De ce ne-am mira de înpercherea din lume, când înpercherea este în lumea noastră internă? Cum să așteptăm înseninarea vieții sociale, când în noi înșine este nemulțumire, și continuă tendința de răzvrătire? Dorim armonia, dar nu ne gândim, că această armonie intră, ca părțică componentă, contribuția propriei noastre ființe.

Dacă deci se încearcă pacificarea vieții de sus în jos, trebuie să intervină aceeaș străduință și de jos în sus. Degajând interesele noastre naționale de interesele universale, după principiul adevărului stabilit, înseamnă că alături de străduințele conducătorilor destinelor neamului, trebuie să pășească și străduințele noastre individuale. Este un bun român, un patriot, tot cel ce înțelege acest postulat al vremii.

Și cum ne vom pacifica pe noi înșine?

Eliminând cumva din suflet pe una din cele două puteri adverse, principiul creștin, sau principiul cultural? E imposibil a ne gândi măcar la această alternativă. Năzuința spre bine concretizată în adevărurile creștine este

adânc înfiptă în conștiința noastră de oameni, de creștini născuți dintr'o serie întregă de strămoși. Putea-vom cugeta răul, conștiința ne va muștra, ne va îndruma spre bine; putea-vom huli creștinismul, nu vom putea fi acasă la noi decât în biserica strămoșească. Năzuința spre cultură și ea este tot atât de firească.

Sau poate subordonând principiul creștin, principiului culturii moderne? Nici decum. Rezultatul îl vedem azi. Cultura modernă foarte dezvoltată și laturea ei spirituală și tehnică, rupându-și rădăcinile din idealul creștin, n'a fost în stare să oprească stricăciunea și desarmonia din suflete.

Rămâne deci o singură posibilitate: subordonând cultura modernă principiilor religioase

creștine. Cultura noastră de mâine să fie o cultură creștină. Ori ce gândire, ori ce cuvânt, ori ce faptă a noastră să poarte adânc imprimată pecetea creștină. Această voință de nouă orientare generalizată este cea mai sigură garanție a păcii în sânul popoarelor și între popoare.

Singura forță care promovează ordinea și liniștea în societatea omenească este simțirea creștină. Adevărul l-a proclamat Mântuitorul în numele cerului. Trăirea lui înseamnă armonie, liniște și progres.

Creștinismul a fost și va fi totdeauna suprema incarnațiune a păcii în viața spirituală și fizică.

Pentru Liga Afirmării Românești

de GHEORGHE BUCIUMAN

Citesc și recitesc chemarea „României Eroice” pentru o Ligă a Afirmării Românești și găsesc în schițarea scopului ei, tot ce am crezut vreodată că-i trebuie țării acesteia, tot ce e posibil pentru înfăptuirea ei.

Cred că esența existenței noastre este Afirmarea. Cuprinde această noțiune toate elementele necesare luptei pentru existență. Incontestabil, nimic nu te poate impune, atât adversarului cât și prietenului, mai mult ca o necontenită afirmare, care e semnul vitalității, dinamismului și energiei creatoare. Pentru mine „a fi” înseamnă „a te afirma”. Lipsa de afirmare înseamnă inacțiune, moarte.

Și azi mai mult ca ori când avem nevoie de a ne afirma în toate domeniile activității noastre naționale. Nimic nu ne va impune mai mult străinilor, ca o vie activitate ce ar aduce după sine alt randament de viață, altă înfățișare a vieții noastre economice, sociale și culturale. Dar afirmarea cere muncă intensă. Când intelectualul nostru va pune toată dragostea și energia sa în serviciul culturii, când chestiuni ce interesează omenirea în general vor fi satisfăcute de noi, când în sanctuarul dezvoltării culturale a omenirii vom avea moaștele cărturarilor noștri, când nume glorioase de români vor umplea paginile viitoarei istorii, Afirmarea

românească va fi fapt împlinit. Dar aceasta, în toate domeniile.

Un neam nu poate peri, decât atunci când nu se afirmă. Martoră e Istoria. Grecia a încetat să existe ca stat, adică ca formă exponență a afirmării militare, atunci când nu mai avea pe Leonida, Epaminonda etc., când a încetat de a activa în această direcțiune. Dar n'a încetat de a exista ca popor cult, pentru că Atena era un mărgăritar al afirmării cultural-artistice. Deaceea Romanii au cucerit Grecia, dar nu pe Greci. Mai mult: Romanii au fost cucerți sufletește de către aceștia.

Cultura, cultura este focarul ce nu poate fi distrus, pentru că e mai arzătoare decât focul, decât soarele. N'o poți înțelege, nu poți fi al ei, decât activând în unison cu ea, decât interferându-te cu ea. Unde-s Longobarzii, Hunii, Avarii, etc.? Au fost topiți de focul culturii. Erau popoare înghețate, ce se topeau la căldură. Prin ce-a supus Roma, sufletește, atâtea popoare? Nu s'au putut apropia de Cetatea Eternă, nici Cimbrii, nici Teutonii, pentru că se topeau, dispăreau, precum s'ar topi racheta ce s'ar apropia de soare. Deaceea eu nu mă tem, cu toate că diferența de cultură nu e aceeași, că Germania va cuceri pe Francezi sau pe Italiani. Mai curând invers, cu toată lipsa, pentru

moment a afirmării militare a Franței. Ce luminoasă faclă e Istoria!

Toți sunt de acord, că românul e dotat dela natură; ce-l împiedică de a-și afirma aceste daruri? Răspund: Lipsa de curaj! N'avem curajul ieșirii în lume. Suntem mereu sub impresia, că a ieși afară din căminul nostru e primejdios. Stăm ca melcul în căsuța protectoare. E explicabil acest fapt, prin trecutul nostru, așa de copios servit de natură, cu tot ce era mai brutal, mai periculos pentru un popor. Acest trecut nu ne poate impune o eternă defensivă. De aici strigătul „României Eroice“, la o puternică ofensivă spre o Afirmare, în interior și în afară.

Ne străduim să colonizăm românii de peste hotare, în interiorul țării. N'am fi ajuns să ne gândim la această soluție, dacă s'ar fi născut în noi **Necesitatea** marilor înfăptuiri, a marilor elanuri, a marilor eroisme. Deaceea eu zic; veniți să facem numele țării noastre respectat și temut; să facem din această națiune un element necesar omenirii și nu va mai fi nevoie să-i colonizăm în interior, ci vor îndeplini, ei, rolul de colonizatori, acolo unde se găesc. Adică de ce să facem tocmai invers, de cum făceau strămoșii noștri: Romanii! Să colonizăm în interior, când ei colonizau în afară?

Să ne afirmăm cu putere, cu curaj irezistibil pe toate tărâmurile vieții. Și atunci vom putea lăsa pe românii de peste granițe, acolo unde se găesc. Căci, în acest caz, vor avea tăria suflească, necesară rezistenței contra desnaționalizării. Și această tărie, nu ar putea fi alta decât mândria că fac parte dintr'un neam ce s'a afirmat în toate domeniile, ce s'a făcut respectat, dacă nu temut, de celelalte neamuri. **Civis romanus sum** să ne fie țelul și mândria dacă vrem să radiem înăutru și în afară cu puterea hipnotică a darurilor moștenite de la acei cari au cucerit lumea prin spiritualitatea lor creatoare, cași prin puterea armelor. Să aruncăm privirile peste frontiere și să admirăm faptele fraților noștri de pe malurile Tibrului în plină renaștere **romană**.

O națiune ce contribuie prin reprezentanții săi în cultură, prin puterea armelor sale spirituale și fizice, la progresul general al omenirii se afirmă și deci se face respectată. Războiul ridică numai dacă e purtat de o înaltă spiritualitate. Spiritualitatea primează orice în lume. Ridică așa de mult prestigiul țării savantul cu renume mondial! Este atâta Franță în numele lui Pasteur și atâta Italie în numele lui Marconi! Și este atâta vrajă în numele lor, pentru francezul sau italianul dinafara hotarelor!

Probleme capitale

de ITALICUS

La ordinea zilei e necesitatea de a se da Românilor supremația în toate domeniile de stat. Moșii au jucat un mare rol în istoria națională. La baza închegării statului român de azi stau, în mare măsură, sacrificiile Moșilor. Dela Horia, Cloșca și Crișan, la Avram Iancu și până în zilele noastre, sângele Moșilor a curs pentru fericirea României Mari.

Dar dacă proporția de sacrificii e mare, nu tot așa e și proporția de avantagii. Moșii continuau a fi în România Mare o populație mizeră și profund nedreptățită. Poatecă nu în mică măsură, chiar sacrificiile lor din trecut i-au adus în această stare. Se știe că pentru unguri munții apuseni au fost o perpetuă amenințare. Pericolul prezentat de această valoroasă populație nu-i lăsa pe unguri să doarmă în tot timpul stăpânirii lor. Deaceea nu numai că nu i-au ajutat ca să se desvolte, dar i-au încojorat cu un brâu de populații dușmănoase, coloniști aduși de pe pustă și bine înzestrați de guvernanti, ca să le stea în coaste. Despre drumuri în interesul Moșilor sau alte îmbunătățiri cari să le folosească, nici vorbă nu putea fi. Dacă mizeria Moșilor poate fi o stare moștenită, ea e nu mai puțin o stare creată de nesfârșitele autorități și guverne ungurești cărora această populațiune le stetea în gât.

În România Mare, cu privire la Moși, ca și cu privire la alte domenii de activitate, a continuat, în

virtutea legii inerției, aceeaș stare de lucruri. Guvernele românești până în prezent, au fost vitrege față de Moși și de munții lor.

Figurile decorative din cari se compuneau stăpânirile nu și-au dat seama că nu este numai o problemă de stat, care e a se rezolva prin punerea în valoare pe toate tărâmurile a munților apuseni. Bastion masiv în mijlocul teritoriului românesc, acești munți au constituit în trecut și vor constitui în viitor o puternică fortăreață, care ar putea deveni inexpugnabilă, dacă ar fi înzestrată cu tot-utilajul necesar, atât pentru timp de pace, cât și pentru timp de războiu.

De aceea am avut o adâncă satisfacție, când ne-a venit știrea că noua conducere de stat a luat măsuri pentru remedierea efectivă a relelor de care suferă această eroică populație.

E o palmă aplicată pe obrăjii celor ce au exploatat în trecut chestiunea Moșilor, fără să i aducă vr'un folos și e o palmă aplicată pe obrăjii tuturor acelor cari, în calitate de „figuri decorative“ s'au perindat de 20 de ani la conducerea statului umplându-se ei personal cu toate beneficiile, iar țara recoltând, pe lângă toate celelalte calamități, o învazie evreească, o întreagă pecingine care o roade în toate măruntaele, aducându-o pe marginea prăpastiei.

Naționalism și Creștinism

de ION COLFESCU-DELATURDA

Pe copil îl ei din fașe și-l crezi în spirit, îl naști a doua oară în condițiuni de existență determinate. Botezul creștin nu urmărește un alt scop. Ar putea foarte bine să fie pus în alte condițiuni, pentru ca să ese o altă conștiință, determinată de o altă afirmare. Așa se creează anima indivizilor și a națiunilor. E un produs de istorie în ordine determinată. E o grădină cu tot felul de pomi roditori care se creează, dar care e un produs al unei ordine făurită de spiritul creator de dincolo de spațiu și de timp. Moartea implică nașterea unei noi voințe, unei noi puteri de afirmațiune, de viață. Nașterea implică moartea și moartea implică nașterea.

În ordine fizică putem studia toate. Dincolo de această ordine, existența este insesizabilă cu simțurile noastre pământești. Astfel Christ lucrează de dincolo de existență și tot așa, spiritul nostru viu. Suntem vii, nu prin materie, sau prin ce ne afirmăm în această existență, ci prin ceea ce trăește în noi de dincolo de ea.

Conștiința se desvoltă, pe măsură ce se afirmă individualitatea noastră. Apare cu primele gângăveli, și dispare cu ultimele manifestări de viață. Limba ce vorbim și tot complexul de fapte și de stări de conștiință, toată ființa noastră sufletească se confundă cu ceea ce se desvoltă în noi între cele două extreme: *nașterea și moartea*. Dar noi nu ne încadrăm numai în conștiința noastră individuală; ne încadrăm și în conștiința colectivă a generației din care facem parte, în conștiința neamului căruia îi aparținem, în conștiința umanității. Facem parte integrantă din toate acestea, ca o picătură dintr'un ocean. Ceea ce numim noi suflet în limbajul obișnuit sunt datele celor două conștiințe, cari apar și dispar odată cu ființa noastră fizică în ordine materială. Nici nu s'ar putea altfel, din momentul ce toată existența noastră implică o evoluție în materie și o activitate în raport cu această evoluție.

Dar reînnoirea de conștiință cu fiecare generație, uitarea, râul *Stix* al celor vechi, e necesar, nu numai pentru că conștiința e legată de individualitatea fizică, ci și pentru că progresul cere ca conștiința individuală și colectivă să dispară, odată cu evoluția în ordine materială, pentru a se libera de orice impediment. În adevăr, conștiința dispărând, odată cu configurațiunea fizică a individului, odată cu generațiunile, odată cu configurațiunile determinate ale

popoarelor, noile existențe dobândesc o conștiință reînnoită în raport cu rolul lor propriu în ordine de afirmație evolutivă, ceea ce nu s'ar putea întâmpla, fără moarte și înviere.

Și astfel progresul se realizează prin salturi, dela generație la generație, dela forme determinate la alte forme determinate. El nu ar fi posibil, dacă omul, dacă națiunile, dacă omenirea s'ar anchiloza în conștiința individuală sau colectivă dela un moment dat al evoluției.

Afirmarea în ordine spirituală

Sufletul este energia indefinibilă, insesizabilă, cu conștiința noastră pământească, care lucrează de dincolo de spațiu și de timp și care determină evoluția conștiinței individuale și colective în afirmațiunile ei în viața muritorilor.

Eu sunt ceva în ordine spirituală, ceva indefinibil, din care ese însă întreaga mea afirmare în ordine fizică. Această afirmare poate avea mii de posibilități, mii de forme. E o apariție trecătoare, o materializare în lumea formelor. Cea de dincolo de fizic e singura existență reală, singura care trăește în sens etern, singura în legătură cu spiritul universal, părtășe acestui spirit. Iată pentru ce existența spirituală e singura care contează și pentru ce eroicul primează în orice creațiune omenească.

Spiritul unifică, materia divide. Aceasta înseamnă că, existența, odată începută, se înecă în valurile materiei și în calitatea de materie perde posibilitatea de a înota în armonia divină, de unde spiritul pornește.

În ordine fizică, spiritul are înaintea sa o infinitate de forme de afirmare, în ordine spirituală nu există decât *afirmarea*. De aceea spiritul unifică, spre deosebire de materie, care divide. Materia este haos. Numai prezența spiritului trădează viața, ordinea, disciplina, iubirea, armonia divină.

Numai în spiritualizare stă deci existența, viața și afirmarea unui popor. Puterea de afirmare se confundă cu această putere de a arunca ordine în haos, de a determina valori creatoare în ordine fizică, de a se crea pe sine însuși, de a crea istoria. Prin aceasta se constată dacă suntem vii sau suntem morți, dacă creem istoria sau ni se impune din afară. Naționalismul dacă există, nu poate fi decât ofensiv spiritualizat, eroic și creator.

Puterea de înfăptuire

Intr'un număr anterior ne-am ocupat de Italia, în legătură cu pelerinajul celor 1500 de români la Roma. De atunci tot Italia îmi stă înainte. Îmi revine în minte ca un refren: cum e posibil, cu ce capitaluri, cu ce energii, au reușit Italianii, într'un timp atât de scurt, să realizeze progrese atât de uimitoare. Și nu numai în domeniul lucrărilor publice, al industriei și comerțului, dar și în domeniul spiritual, în lucrările de cultură, de estetică și de artă pură. Îmi stă în față Forul Mussolini cu zecile de statui, fiecare în sine o operă de artă. Via de L'Impero cu exproprierile și toate lucrările de edilitate ce au necesitat.

Iar în domeniul creerii de bogății naționale: îmi stă înainte secările de bălți, teritoriile întinse, altădată focare de maladii, transformate în grădini răzătoare, orașele eșite ca din pământ; apoi, în afară de solul patriei, colonizările, plantațiile, operele de artă, drumurile asfaltate de mii de kilometri, în Tripolis, în Dodecanez și acum în urmă, în Abisinia din nou ocupată.

Aceste constatări merg dealtfel mână în mână cu cele ce se constată în Germania, în Franța, în Anglia și în domeniile lor. Lucrări formidabile pretutindeni, Germania întrecându-le pe toate, în Europa, singura sa cale de afirmație.

Să nu ne referim la cele constatate pe continentul nostru. Să rămânem în Colonii. Turistul va avea ocazia să ia Marea Mediterană dealungul pe drumuri impecabile. Va putea chiar în Abisinia să călătorească pe șosele asfaltate. Edilitate, confort, circulație, ordine și armonie. Aflându-te într'o regiune de acestea îți vine să rămâi acolo. Scapi de mizeriile nesfârșite, de incuria și de debandada cari, acasă, te hărțuiesc la tot pasul.

Noi n'am fi ajuns în starea în care ne găsim, dacă nu ne-am fi închinat molohului care se chiamă parvenitism, mercantilism; dacă nu am fi ridicat temple în sufletele noastre jafului și imoralității cari caracterizau viața noastră publică, și dacă nu ne-am fi închinat celor ce le practicau.

Cât timp nu ne vom învăța, nu să ne închinăm, ci să-i disprețuim și să-i trimitem la spânzurătoare, dacă va fi cazul, sau să-i expulsăm din corpul neamului și de pe teritoriul țării pe toți aceia cari ne stăpânesc în virtutea anarhiei morale pe care o cultivă; cât timp nu se va naște în noi *necesitatea* de a izgoni dintre noi asemenea oameni și de a cultiva în noi înșine aptitudinile creatoare; nu se vor amplifica bogățiile naționale, nu vom da aripi și avânt națiunii și nu vom scăpa de exploatare, de rușine, de sclavie internă și externă și de sărăcie.

Ca o pildă evocatoare aduc înainte cazul, strict controlat, al unui evreu, instalat cu 60 de ani în urmă într'o margine de sat, într'o regiune deluroasă din Ardeal. Pentru a-și câștiga o mizerabilă existență, evreul acesta își trimetea soția pe câmp la muncitori cu sticla cu „horincă” sub șorț, ca să capete, pentru câte un păhărel de rachiu-otrăvă câte un pumn. de grâu. Cu banii strânși în acest chip, a făcut cămătărie, a cumpărat case și pământuri. Și când am făcut reforma agrară, am găsit pe descendenții acestui evreu stăpâni pe hotarul satului, și pe vechii proprietari, deveniți salahori pe moșia lor.

Așa se înstreinează averile naționale, acolo unde spiritul lipsește și materia își face de cap.

Cu ordine, cu disciplină, cu virtute și cu sufleroaic, îi putem elimina din viața statului. Puterea pune în valoare spiritul de inițiativă, de întreprindere.

Dacă minoritarii noștri, și mai ales evreii, înțiază fabrici și întreprinderi de tot felul; nici noi n-trebuie să stăm cu mâinile în sân. Industria și comerțul lor pot isvorii din izvoare necurate, pot dăunătoare mersului ascendent al națiunii române. Ca să ne câștigăm însă drepturi și puțința de a ne afirma și de a creea marile instituțiuni și a români marile întreprinderi și ca să rodească bogățiile și patrimoniul național, se impune, din primul moment, să scoatem poporul din letargie, să-l pregătim și să-l aruncăm în lupta vieții. Să nu se mai nască românul bursier și să moară pensionar; să-i dăm mână pâinea și cuțitul și să-l aruncăm în valuri.

Alt om

Problema acestui stat și acestui popor e o problemă de muncă și de însănătoșire morală. Al școală, alt om, alt sistem de muncă, după cum exprimă Dl. prof. Simion Mehedinți în lucrările sale. Are intuiția adevărului. Această intuiție trebuie să devină comună nouă tuturor. Aici e mântuirea. Trebuie să căutăm bogățiile și toate posibilitățile, de înfăptuire pe pământul patriei. Și toate stau: *în a școală, în alt om și în alt sistem de muncă.*

Am cunoscut în copilăria mea un tânăr servitor, care trăia din muncă grea, de azi pe mâine. Economisitor totuș din puținul ce câștiga cu atâta trudă. Apoi, cu mici economii, a condus mici întreprinderi. Azi e unul din marii industriași ai țării. În întreprinderile lui își găsesc o existență convenabilă sute de oameni. Cu muncă grea și-a câștigat averea și locul de cinste. După cum servitorul acesta a putut realiza cu eroism din nimic o mare întreprindere națională; tot așa, fiecare din noi am putea crește bogățiile în cercul nostru de activitate, oricât de umil, dacă n'am avea privirea egocentrică, dacă n'am

stăpâniți de deșertăciuni stupide, dacă n'am disprețui munca productivă, dacă ne-am da seamă că singura noastră avere este aceea pe care o câștigăm noi înșine, și dacă am ști că starea de parazitism, că dominanțiunea socială, bazată pe parvenitism și acaparări, e o imoralitate, o lașitate și o rușine care, departe de a ridica pe un om sau pe o națiune, în ochii celorlalți, le disqualifică și desființează. N'am fi atât de becișnici, dacă nu am fi părăsit pe Crist, și nu l-am fi înlocuit cu idoli.

Trebue să ne fixăm bine în minte: Exploatarea, sclavia, sărăcia și rușinea stă în noi înșine, nu în afară.

Religia ca vehicol în fond și formă

Nu se poate înviere în naționalism, fără înviere în spiritul divin. Dar dacă aruncăm privirea asupra modului cum se prezintă purtătorii de cuvânt ai Evangheliei precum și cei ce o ascultă, ne putem da seama de imensele eforturi ce trebue să facem, pentru a determina adevărata înviere și adevăratul naționalism, cari nu poate fi viu și fecund, decât numai în realizarea principiului, *o singură turmă și un singur păstor: viața în spirit.*

Omul, în ordine fizică, e un complex de ființe. Poate evalua între cele mai adânci căderi și cele mai mari înălțimi. El poate fi plin de păcate, atins de toate scăderile. Toate să șterg însă când spiritul începe să lucreze în el. În acest sens este adevărat că e mai bun un păcătos care fermentează, decât un impecabil care nu trăește.

Așa după cum se prezintă clerul astăzi poate fi pus în rândul impecabililor. Forma a înlocuit fondul; materia, spiritul. De aceea nu a stat nimenea în calea marilor perversi cari au reușit să domine viața publică, să acapareze bunurile naționale și să determine marile cataclisme și deaceea nu și-a dat nimenea silința ca să scoată din adâncuri spiritul creator, pentru a arunca fermentațiunea și viața în organisme sociale. Clerul trebue să fie în toate, căci Dumnezeu e totul în toate. Nu poate fi strein de cele lumești, dar trebue să scalde totul în lumina și căldura divină.

Clerul e însă cel dintii care se închină la idoli; e cel dintai impecabil care nu trăește. Omul e un complex de ființe. Spiritul îl creează, îl evoluiază, îl transformă, armonizându-i elementele disparate și unificându-l în armonia universală. Fără de el nimic nu este din ceea ce este.

Părinții creștinismului, făurind cărțile bisericești, ne-au transmis apa vie a vieții. În ei a trăit ceea ce au creat; altfel nu puteau crea: orice există în materie, a existat anterior în spirit. Publicul, bise-

rica vie, trăia și el în spiritul divin: *Cântecul, plânsul, suferința, au făcut creștinismul.*

Cine mai cântă, cine mai suferă, cine mai plânge astăzi pentru creștinism. În lungul drum parcurs în decursul veacurilor am pierdut fondul și am rămas cu tezaurul sfânt înmormântat în cărțile bisericești, mărturie vie, dar ignorată, a eroismului și a unificării în spiritul divin a creștinismului de altădată. Cum o să ne naștem noi a doua oară, în asemenea condițiuni!

La oficierea serviciilor divine, noi repetăm forma, fără să trăim fondul. Deaceea, chiar dacă se creează o atmosferă mistică, în biserică și în comunitatea creștină, grație ritualelor repetate, omul nu progresa în fondul lui, spiritul nu domină materia, și toate păcatele, toate scăderile omenești se perpetuiază nestingherite. Avem două epoci în an, când ne credem obligați de a ridica osanale divinității: Sunt nașterea și învierea Domnului. Dar toate sunt banalități: manifestări exterioare, cari nu ating fondul animei noastre.

* * *

Moralizarea și organizarea muncii naționale ne trebue, cari să înlocuiască tot ce altă dată paraliza puterea de afirmațiune și împiedecă selecționarea energiilor creatoare ale națiunii și punerea lor la locurile de răspundere, condamnând țara la stărpiciune.

Când se va curăți terenul de cadavre, când ni se va lua vălul de pe ochi; numai atunci ne vom da seama de starea deplorabilă în care ne-am găsit, cât timp am trăit sub stăpânirea partidelor, le-am suferit ascendentul imoral, anarhic, destructiv, și am primit de la ele directivele conducerii de stat.

Să nu se piardă din vedere că, atunci când zicem altă școală, alt sistem de muncă, alt om, înțelegem alungarea idolilor, altă erarhie a valorilor, primenirea totală a vieții de stat, spiritualizarea națiunii. Și să nu se piardă din vedere nici un moment că naționalismul, creștinismul, democrația reală și eroicul se confundă cu această primenire totală.

Să nu uite însă poporul acesta și conducătorii lui că nu se pot juca cu o asemenea problemă. Rezolvarea ei implică sacrificii grele. O regenerare totală a neamului nu se poate face fără mobilizarea a tot ce este viu și creator în sânul său, fără moarte, fără înviere, fără eroi, fără martiri, fără sacrificii.

Și pentru că să ne dăm seama de greutatea care apasă pe umerii noștri, să reflectăm adânc asupra rolului pe care-l are religia în spiritualizarea neamurilor, asupra importanței covârșitoare a religiei și a purtătorilor ei de cuvânt.

Și mai ales să ne fie prezentă în minte starea în care se găsește clerul și viața religioasă la noi.

Pentru încreștinarea neamului

de Canonic IOAN GEORGESCU

Di Ioan Colfescu-Delaturda în articolul, „Liga Afirmațiunei Românești”, publicat în „România Eroică” No. 11—12, din Aprilie cor. cere, cu drept cuvânt, la loc de frunte, reîncreștinarea neamului prin reîncreștinarea în primul rând a clerului nostru. Precum sufletul are întâietate asupra trupului, tot astfel reîncreștinarea clerului trebuie să premeargă aceleia a poporului.

De sigur, nimeni nu contestă acest adevăr.

Din nenorocire, însă, la noi, Românii, există încă o mulțime de păreri greșite, în această privință. Românul, se știe, nu prea e dus la biserică. Țăranul e mai mult panteist decât creștin, precum dovedesc atâtea superstiții și legende. Cărturarul e, uneori, și mai rău. „Din aceste școli naționale” — scria nu de mult regretatul I. L. Caragiale („Românul”, Arad, 1. 9. 1912 p. 12) — „ies pe fiecă an sute și mii de cetățeni luminați, toți liberi cugetători, plini de dispreț pentru vechea și rătăcita credință creștină, astăzi demodată, ridiculizată, scuipată. Ei au învățat o religie mai omenească decât cea creștină, o religie care predică omului: Ești o fiară! Ghiarele tale și colții tăi sunt deșteptăciunea și șiretenia; fii perfid, crud, neingăduitor, cu semenii tăi! — Nu te uita o clipă în sus, spre cer; aci, jos, pe pământ, uită-te cu ochii în patru, ca și cum ai avea patru picioare; aci, pe pământ, se isprăvește tot pentru tine. — Fiarăle n'au biserică; fiarăle nu se închină; fiarăle n'au Dumnezeu”.

Acest om — fiară a ajuns să facă din cuvântul „popă” o vorbă de ocară: desfrânat, bețiv, hoț, ucigaș; ba e peiorativă chiar denumirea de „pui de popă și de lele”. Folklorul și literatura noastră cultă înfățișează nenumărate tipuri abjecte de popă, adevărate lifte spurcate, ca și țigani și jidanii. Nu stăruim asupra lor, fiind îndeajuns cunoscute.

Poate că aceste satire și schimonosiri sunt, în mare parte, meritate. Nu cercetăm.

Ceeace ne interesează, însă, e faptul că, în asemenea condițiuni, îndreptarea e foarte anevoioasă.

De aceea, dorind a înfăptui o sănătoasă reformă a clerului nostru, ne vom adresa mai puțin tradiționalei figuri de popă românesc și, mai mult, aproape exclusiv, Evangheliei, sfinților părinți și teologilor luminați. E unicul lucru care ne trebuiește.

Preotul ideal

Modelul desăvârșit al preotului creștin, deci și al Românului, este Domnul nostru Ișus Christos. Scopul preoției? Mântuirea sufletelor. Obiectivul ac-

țiunii? Sufletele oamenilor. Ajutoarele? Darul lui Dumnezeu (chemările tainice ale Domnului Cristos, suflarea cea mai presus de fire a Duhului Sfânt) și pildele bunilor creștini, mai ales ale Sfinților. Mijloacele? Cuvântul lui Dumnezeu, cel mai pătrunzător decât sabia ori cuțitul; sacramentele și sacramentalele; slujbele bisericești de tot felul, mai cu seamă sfânta și dumnezeiasca liturghie. Motivele? Dreptatea, mizeria societății omenești, pilda vrăjmașilor.

Așa trebuie să fie preotul: aproape de Dumnezeu, prin evlavie; departe de familie și de lume, prin castitate; străin de cele pământești, prin dezinteresare; plin de râvnă, pentru mântuirea sufletelor; în ascultare și supunere canonică, față de Biserică. El trebuie să fie foarte mare și foarte mic; nobil ca un suveran; simplu ca un muncitor; necruțător, aspru cu sine; darnic, milostiv cu alții; făcând milostivire nu odată, în trecut, ci totdeauna și cu trăinicie; om al lui Dumnezeu; izvor de sfințenie.

Preotul creștin știe foarte bine că

*Omul e plecat spre rău :
Minte, 'nșală, fură
Și de vrei, din drumul său,
Să-l abați, te 'njură . . .*

Totuș el înțelege să-și facă datoria:

*Dela Domnul am luat
Preoție sfântă
Și spre Dânsul ne'ncetat
Sufletu-mi s'avântă.*

Celibat

Cred că, cu cele mai multe prescripții, amintite mai înainte, se vor învoi toți cetitorii noștri. Unii vor obiecționa, poate, că nu e bine să scoatem pe preot, din familie și societate, prin celibat. Nici chiar apostolii n'ar fi fost celibatari. Insuș verhovnicul lor, S. Petru, se știe, a fost însurat și a rugat pe Domnul să tămăduiască pe soacră-sa bolnavă de friguri.

Da, așa este.

Să nu uităm, însă, unii dintre apostoli au fost căsătoriți înainte de apostolat. Cât ce au îmbrățișat această chemare, au lăsat „toate” și au urmat pe Domnul.

Nu numai Mântuitorul trăește înafară de legăturile familiare obișnuite, ci și cei mai de aproape ai Săi: Prea Curata Sa Maică, Maria; feciorelnicul S. Iosif; înainte mergătorul și botezătorul Ioan; evanghelistul Ioan cel singur învrednicit să se razeme cu capul pe pieptul Său, la cina cea de taină; vasul

cel ales al Domnului, apostolul neamurilor, Pavel, care scrie așa de lămurit: „Cel ce este fără soție, are grijă de cele ce sunt ale Domnului, cum să placă lui Dumnezeu. Iar cel ce are soție, are grijă de cele ce sunt ale lumii, cum să placă soției, și este împărțit“. (I. Cor. VII, 32). Iar după aceștia, nenumăratele cete de suflete feciorelnice cari pretutindeni însoțesc pe Mielul cel Nevinovat și sunt cele mai alese podoabe ale bisericii.

La noi, din nenorocire, sunt foarte puține suflete feciorelnice. Împotriva hotărârilor sinodale; împotriva sfaturilor luminate ale Sfinților Părinți cari, ca S. Ioan Gură de Aur, cer ca preotul să fie așa de neprihănit ca și cum ar trăi în raiul lui Dumnezeu, între puterile cerești; împotriva pildei atrăgătoare a Mântuitorului și a celor mai de aproape ai Lui, lunga stăpânire grecească a introdus, în scopul monopolizării înaltelor situații, în Biserica Românească însurătoarea clericilor de mir (facultativă, dar aproape generală la Uniți; obligatoare, la ortodoxi).

Oricine, însă, chiar cel mai preocupat familist, trebuie să admită că un cler laicizat prin căsătorie anevoie își poate îndeplini misiunea apostolică.

Nu de mult ziarul „Unirea“ din Blaj a deschis o vastă anchetă asupra acestei probleme de disciplină clericală. S'au rostit zeci de oameni, cei mai mulți, firește, clerici; dar și câțiva laici. Aproape toți au fost de părere că, în împrejurările grele ale României întregite, cu sumedenii de probleme spirituale din cele mai complicate, multe ivite acum întâia dată, singurul preot care poate face față oricărei îndatoriri este cel celibatar.

Evident, trecerea dela o stare la alta nu poate fi bruscă, violentă, jignitoare, ci lent, persuasivă, atrăgătoare prin puterea de fascinație a pildei bune.

Mijloace de acțiune

Cum vom înlesni această trecere binecuvântată?

1. Prin rugăciuni individuale și colective: ca Stăpânul ceresc al secerișului să trimită secerători în lanul Său.

Presă, conferințele publice, congresele impregnate de o adevărată atmosferă creștinească pot înlesni recrutarea de chemări apostolice. Trăind societatea de aslăzi în zodia afișului și a reclamei care răspândesc atâtea idei vătămătoare, să provocăm și noi ideea salvatoare că ne trebuie alt cler, desrobotit de cele lumești, închinat cu desăvârșire chemării sale duhovnicești.

3. Dacă sfintele canoane opresc siluirea conștiințelor și constrângerea cu mijloace neiertate a tinerilor pentru a îmbrățișa ordinele sacre, trebuie să ne ferim și de reserva excesivă. De aceea trebuie

organizate, atât chemările colective prin predici, exerciții spirituale ș. a., cât și cele individuale, când e nădejde întemeiată că ea va fi urmată.

4. Puținii preoți celibatari și călugări pe cari îi avem să-și dea silința a atrage cât mai mulți tineri la felul lor de viață.

5. Să dovedim iarăș și iarăș că, dacă preoția ne face prietenii Domnului, ea ne face totodată și binefăcătorii aproapelui, îngerii păzitori ai unei societăți greu încercate de atâtea ispite.

6. O serioasă viață creștinească, privată și publică, duce, în cele din urmă, tot la preoție, adică la apostolat.

Așa va fi și preotul român urmaș al apostolilor și mai ales al Domnului Christos; așa va înfăptui el ceea ce atât de mult dorim cu toții: reîncreștinarea neamului.

La Răscruci

*In lanțurile nopții se sbătea vântul,
Chiotul lui cutremura pământul.
Eram în răscruci de drum
In noaptea de negură. cu fum.
Troița — cu brațe roase de ploii —
Imi întindea mâini în lumea dela noi.
Și chipul lui Christ
Mă privea trist
Și părea a mă întreba — îndurerat —
De ce cu păcatele-mi iar l-am crucificat.
Troitei m'am prosternat,
Nu știu... Poate m'a iertat?!
Pe un drum de al răscrucii am plecat
Alungat de vânt și 'nvins de păcat...
In hohot prelungi se tânguia vântul,
Privirea lui Christ
Sub vâlul ei trist
Inălța spre ceruri pământul.*

Petru Homoceanul Siret.

Elementul Românesc pe Valea Nirajului

de AUREL HOLIRCA

Partea de sud-est a județului nostru, este cunoscută de administrație sub numele de „Regiunea săcuiască”, sau „Valea Nirajului”, după numele râulețului care o străbate. Din Tg. Mureș pornește o linie îngustă, care la Bereni se bifurcă, o parte luându-o spre Bond, Teacă, iar alta, merge în lungul râulețului Nirajul, trecând prin Miercurea-Niraj, Sovata, Praid.

Trenul mic, cu 2—3 vagoane, descarcă în fiecare dimineață pe peronul gării Tg. Mureș, câțiva țărani în costume săcuiești, veniți la oraș pentru vreun proces ori târgueli. Spre seară pornește îndărăt, cu aceiași călători — oprindu-se la fiecare sfert de ceas în câte o haltă, unde e întâmpinat de un felinar ce-și falfăie anemic feștila, și un domn cu șapcă uleioasă. Valea aceasta e cea mai frumoasă parte din județ. Ținuturi fermecătoare și variate și foarte bogate în cereale. Trenul stă puțin în fiecare gară, apoi pornește leneș, sguduindu-și călătorii, cari se deșteaptă speriați, pentru a adormi iarăș, după ce au bălbăit ceva în limba lor.

Cum ai trecut de Tuimia, (o gară la 10 km. de Tg-Mureș), limba românească dispăre. N'o mai vorbește nimeni, nici călăuzul, nici șeful stației, ca și când Tuimia ar fi punct de frontieră. Dacă nu cunoști limba ungurească, trebuie să taci și să-ți rășnești în liniște necazul. În mersul acesta leneș, cu sgomotul uniform, care ți-a astupat urechile, călătorești 5 ore până la Praid.

Situația Românilor pe această vale

Istoricul ungar, E. Barabás, într'o lucrare a sa referitor la originea Săcuilor și trecutul lor, spune că în 50 comune de pe această vale la 1785 erau încă 3978 români, pentru ca după 100 de ani, să nu se mai găsească decât infimul număr de 317 români. Cauzele dispariției elementului românesc le vom aminti mai la vale.

E o situație nespus de dureroasă. Călătorul, grăbit, nu va cunoaște niciodată tragedia românismului de pe această vale. Nu va înțelege sguduitorul proces care ne-a distrus neamul, răpindu-i credința, obiceiurile, limba și

portul. Când cercetezi amănunțit această situație (deși documentele vechi sunt ținute sub șapte lacăte) rămâi surpris de schimbarea totală care s'a făcut. Comune întregi românești au trecut la religiile: reformată, unitară, ori romano-catolică, nerămânând în urma lor decât denumiri de locuri, iar în unele comune, bisericuța de lemn, cu acoperișul măcinat de vreme, cocoțată pe dealul din marginea comunei.

Valea-Nirajului, înainte cu 700—800 ani, se poate afirma cu toată tăria, a fost locuită de români, și a fost colonizată după județele Odorhei, Ciuc și Trei-Scaune. Deci e cea mai târzie colonizare.

Epocile de oprimare a elementului românesc încep îndată după colonizarea lor. Încă din 1299 se hotărește, la un congres ținut la Buda, a împiedeca pe români a ține cult Dumnezeesc și a-și ridica biserici. (Șt. Meteș: Ist. bis. și vieții religioase a românilor din Ardeal și Ungaria). Se prea poate ca, datorită acestor opresiuni, cei slabi de înger să fi renunțat la credința lor, îmbrățișând alt cult, trecând astfel în tabăra adversă, aceasta fiind prima fază a maghiarizării.

Cu siguranță, acestea vor fi fost cazuri izolate, dar nu sunt excluse.

O altă fază a secuizării românilor a fost secuizarea și maghiarizarea nobilimii.

După concepția medievală, după cum se știe, pământul aparținea regelui. Numai el avea drept asupra lui. Il putea lua dela cineva, pentru a-l da altuia. Și în majoritatea cazurilor, pământul se da, celor ce se distingeau în războaie. Dar odată cu aceste danii, cel ce era învrednicit a primi pământ, mai primea și anumite privilegii, ca: scutirea de taxe, scutiri de munci obștești, etc. cari erau însă condiționate de prestația serviciului militar. Cel ce primea aceste beneficii, trecea astfel în rândul nobilimii, acceptând tot odată și catolicismul. Pe valea Nirajului au fost multe familii românești, cari au fost ridicate la rangul de nobili și voiu pomeni aici câteva:

Mihail Mare, Ioanis Șanta, Petri Mihai din Sărățeni, Matei Ioan din Hodoșa, Luca Leonard, Toma Boer din Călușeri, George Lucaci, Nicolae Iacob, Gașpar Zeghe din Isea, Ștefan

Ban, Andrei Ban din Veța, Ștefan Iancu din Lăurenii, Luca Baciuc din Iedu, Familia Raț din Roteni. (Dintr-o diplomă a lui Gabriel Batori din 1608, în posesia lui János Sigismund din Moșuni).

Cu siguranță, toate aceste familii, odată ce au primit rangul, au acceptat și cataclismul, slăbind astfel elementul românesc. Dar n'au fost numai aceștia.

În diferite scripte, nume românești se întâlnesc mereu și voi aminti câteva: Familia Haidu înainte Gearbe din Sovata, Familia Iacob și Filip din Vadu, Familia Socol și Năzneanu din Păsăreni, Familiile Botezan, Pop, David, Dangu, Crișan etc. din Gălățeni, Familia Iancu din Călugăreni, pentru a nu mai pomeni și altele.

Toți aceștia au primit titluri nobilitare în anii 1592 ori 1625, deci elementul puternic, viguros românesc de pe această vale, este maghiarizat încă de acum 350 de ani.

A treia etapă și cea mai puternică a fost în timpul dualismului, sub Habsburgi.

Din această epocă, avem date și deci ne putem da foarte bine seama de pierderea colosală suferită de români.

Voi aminti cazul comunei Iobăgeni, pentru a se vedea situația elementului românesc dealungul vremilor.

Iobăgenii, a fost o comună absolut românească. Locuitorii erau toți iobași, de unde și numele comunei (Iobagyfalu). Despre o familie puternică ungurească, se pomenește la anul 1519, anume Toth. Doi frați din această familie erau în armata căpitanului săcui Lázár András. La 1635 Mihai și Ștefan Toth erau locotenenți, precum și deputați ai scaunului de Mureș, în adunarea țării. În anul 1609 Toth Mihai primește dela principele Transilvaniei, Bátori Gabriel, iobași din comunele: Sângeorzul de Mureș, Murghești, Măgherani, Curteni și Culpin, (Maros-Torda Vármegye nemes családja). Vedem deci cum se populează această comună cu elemente românești, pentru că la această dată român era sinonim cu iobaș, săcuilor, cari erau considerați ca apărători ai graniței, fiindu-le interzis a fi iobași.

Hotărât românii din Iobăgeni, își vor fi încheiat o viață religioasă în comunitate. De fapt biserică se știe că au avut încă din anul 1620. La anul 1754 se risipește biserică veche, clădindu-se biserică actuală.

Iată ce se află scris pe un crucifix de pe iconostas:

„La leatu an 1754 sau fost risipit sfânta biserică dela Iobagyfalu și sau îndemnat cinstiții semeni și o au ridicat temelie și ce au fost lipsă sau isprăvit și cei mai desăvâșiți au fost dumnealui Oane Morariu și iar dumnealui Oane Morariu, fiindcă au așezat dumnealui catipetasma bisericii n'au cruțat puțină cheltuială ci au făcut și aceasta răspeștie să-i fie pomenire a tot neamul lui dumnealui, Octombrie 29 zile“.

Iar pe un prapor, în cirile, se află scris următoarele; cu data de 1802;

„Cător Moldovan Mihai Kicsi și Mărioara Duca Mihai 1802, Popa Ioan, Dimitrie Chirilă și cu Ioan Ilie a Măricăi VV. Toader Zugrav. Acest prapor l-au plătit, Chirilă Lupu și Ilie Stroe, Panczi Ioan, Zoltan Onichița Ghergely, Lupu Talaleu, Bodi Ioan, Sadui Ioan, Galoca Toader, Rusu Toader, Pușcaș Ioan.“

Când vom vorbi despre biserică și școala de pe această vale, voi pomeni și alte inscripții. Date de părintele Ioan Oltean din Sânt Andrei.

Vedem dar, că Românii din Iobăgeni trăiau în comunitate religioasă, bine dezvoltată, aveau biserică și preot, căci Iobăgenii au fost parohie până în anul 1884, deci o dată recentă.

În conscripția din 1733 a lui Inocențiu Micu Klein, Iobăgenii număra 365 suflete de români. În anul 1842, adică după 109 ani, nu se mai află decât 119 suflete, pentru ca în anul 1900 să găsim abia 49 suflete, iar astăzi, aproape nimica, toți trecând la una din religiile: reformată ori romano-catolică. Până pe la anul 1840, ungerii erau puțini și săraci. Prin anii 1840—1860 au cumpărat cu 80 fl. biserică ce s'a stricat din Sânt-Andrei și au dus-o la ei. Această biserică le-a servit până prin anul 1890, când, în urma morții unui român renegat Boer, care își lasă averea bisericii rom. cat., se zidește actuala biserică. Aceasta e situația comunei Iobăgeni.

Cari au fost cauzele însă cari i-a determinat a părăsi bisericuța lor, pe bieții români, acceptând alt cult?

Desigur, multe. Asupriri, bătăi, batjocuri etc. Situația e aceeași în majoritatea comunelor de pe valea Nirajului. Vom aminti doar numele câtorva: Călugăreni, Gălățeni, Oaia, Păsăreni, Murghești, Sân-Văsiu, Sărăteni, Eremitul și multe altele. Iar pentru a vedea fluctuația populației, vom da câteva date din unele comune.

Troița la 1842 număra 192 suflete româ-

nești, în 1896 numai 125 iar în 1932 erau 139.

Ciuta la 1733 în conscripția lui Inocențiu Micu Klein număra 375 suflete românești, în 1896 numai 93 iar în 1900 abia 88.

Situația e aceeaș pe toată valea. Elementul românesc, nu să sporească, după cum era normal, ci a fost într'o continuă descreștere. Cea mai mare parte trecând și contopindu-se cu masa săcuiască, iar altă parte luând drumul pribegiei. Și pentru a dovedi acest lucru, vom aminti cazul locuitorilor din comuna Roteni (Harasztkerék).

În anul 1834 Martie 6, ajungând protopopul în vizitațiune canonică în aceasta comună, a fost întâmpinat de locuitorii satului (Români, bine'nțeleș), cari i-au expus situația grea prin care trec și prevăzând vremuri tulburi, au propus protopopului a interveni pe lângă Farkas Karol iunior, mare proprietar, a i lua sub oblăduirea lui. Acest lucru e trecut în procesul-verbal cu data de mai sus și semnat de 18 credincioși: Ludoșan Ioan, Tomaș Mihai, Giudilă Ioan, Csiudilă Nicolae, Trif Petru, Pascu Petru, Giuta Marian, Trif Toader, Eremiaș David, Simon Dănilă, Olah Ioan, Chertes Ioan, Moga Petru, Para Nicolae etc. Ori astăzi urmașii acestor familii, o parte ca Pașcu, Eremias, Simon, Chertes, sunt reformați, părăsind credința lor; altă parte ca: Ludoșan, Tămaș, Giudilă, Trif, Giuta, Moga, Para au părăsit comuna, ducându-și necazul și durerile în altă parte, poate în sate românești, unde credeau că e mai ușoară viața. O parte și cea mai mică a rămas în sat, păstrându-și credința. Astfel e familia Olah. Vedem dar că, din 14 familii, a căror nume le-am dat mai sus, abia una și-a păstrat legea în care s'a născut, o parte trecând la reformați, iar cea mai mare parte părăsind comuna. Cauza părăsirii comunei, o găsim tot într'un proces-verbal cu data de 14 Ianuarie 1839 și încheiat de protopop, cu ocazia vizitațiunei canonice. Iată un fragment al acestui proces-verbal:

„Biserica unită a Hărăscracului în cinci ani a avut venit pe ujura de cucuruz, care pe un an era de 56 mierță cucuruz cu tuleu — care pe cinci ani fac 280 mierțe cucuruz cu tuleu, dacă corațam cu toată megia a făcut obiecție pentru Pop Sándorné, Marcu Péter, Pop Ioan, Ludoșan Ioan, cumcă dintre aceștia alții au ieșit din sat, pentru sărăcie, alții sunt așa de mișei și neputincioși că n'au fost

în stare de a-și plăti datoria, rămânând la ei 40 mierțe — așa că se retrage din 280 etc. etc.

Vedem dar că, din cauza sărăciei, mulți români năcăjiți au trebuit să părăsească comuna, pentru a-și încerca, în altă parte, norocul. Cei rămași, văzându-și sărăcia, lipsa de preot, cari să-i dirijeze, au trecut treptat, treptat, contopindu-se în masa săcuilor — așa că astăzi nu-i mai poți cunoaște decât după numele, cari le trădează originea, nume pe cari le găsești notate în matricolele bisericii.

Aceasta e situația Românilor de pe această vale. Menirea unui cronicar obiectiv și sincer e, nu de a trece cu mașina prin aceste sate oropsite în care bietul român a renunțat la destinul neamului său, integrându-se și acceptând forțat destinul altui neam, și de a da la gazetă 2—3 fotografii cu moșnegi ori o bisericuță părăsită pe un vârf de deal, ci de a răscoli adânc trecutul nostru, păstrat în filele îngălbenite ale registrelor bisericesti. Trebuie să ne intereseze mult, să devină o obsesie trecutul vitreg, care ne-a măcinat și distrus neamul, pentru a putea folosi anumite metode și noi, atunci când e nevoie.

(Într'un număr viitor ne vom ocupa de Școala și Biserica de pe Valea Nirajului).

Unde sunt zeii!

Zeii lucrează în noi. Contra zeilor nu se poate lucra. Orice guvern va reuși numai întrucât zeii vor fi cu el. În actuala stare a țării, zeii sunt afirmarea națională, orânduirea, disciplina, autoritatea în ordine spirituală. Această afirmare nu se poate îndeplini fără alungarea anarhiei morale, fără disciplinarea spirituală a națiunii. În animalitate nu mai putem trăi. Va trebui să ne creem aripi, cari să ne înalțe în sfere senine. Numai cei ce ne vor da aripi vor fi oamenii zilei.

Pentruca să lucrăm în această direcție, trebuie să trecem râul Stix, să ștergem cu buretele peste ce a fost și să clădim din ruine un nou organism social. Nu se poate lume nouă cu oamenii vechi.

Încă dela sfârșitul războiului noi am păcătuit prin păstrarea și cultivarea a ceea ce a fost în detrimentul lumii noi care bătea la porțile vieții. Nu am făcut tot timpul decât să comprimăm energiile vii cari cereau să se afirme. Noi n'am lăsat să apară pe cerul românesc noi stele și nici nu am înlăturat la timp idoli la cari ne închinăm.

Intâetatea națiunii române

de ȘT. PENES

Secretarul Centralei Reuniunilor

MOTTO: Prin această Nouă Constituție se proclamă hotărât
intâetatea națiunii române, care prin jertfele și
credința sa a creat statul nostru național.

CAROL

(Din proclamația M. S. Regelui către popor)

Atât în cadrul articolelor apărute în revista „România Eroică” sau în alte publicații, cât și conferințele ori vorbirile ținute la diferite ocazii despre *primatul muncii românești*, ori despre *clasa de mijloc de limba și legea românească*, am examinat problema de care mă ocup în lumina următoarei axiome:

Țara trebuie să aparțină aceluia popor, care a făurit'o, care a apărat'o, care o susține și o va apăra în caz de războiu. Axioma aceasta deși nu-mi aparține mie, am găsit-o totuș, că este cea mai puternică lumină ce o poate răspândi un far bine plasat conducătorilor navei ce se numește „România Mare” în oceanul înviforat al situației internaționale de după războiul de întregire. Fără îndoială, că, din cele 20 milioane de suflete, cât este populația țării — singură națiunea română (care formează 75 la sută), este aceia care a făurit, care a apărat, care susține și va apăra, până la cea din urmă picătură de sânge, statul român, atunci, când vreun dușman se va ridica cu armele împotriva lui.

Cu toate acestea, națiunea română, cea făuritoare, apărătoare și susținătoare de stat, aceea care reprezintă 75 la sută din populația țării, și sută la sută din apărătorii ei, într'un viitor conflict armat, nu deține din bogățiile proprii sale țări de cât 20, 15, 10, 8, 5 sau chiar mai puțin, la sută.

Această situație foarte tristă, dar reală și întemeiată mai recent pe cifrele statistice adunate de dl Dr. Ilie Rădulescu și publicate de Liga Culturală de sub prezidenția dlui prof. Nicolae Iorga, a alarmat toate personalitățile de seamă românești dela Unirea Principatelor și până azi. Pericolul cel mare de acapararea bogățiilor țării îl reprezintă elementul iudaic, care numără zece la sută din populația țării. Aceste zece la sută jidani dețin 75—80—90, iar în unele ramuri de activitate, până la 98 la sută din bogățiile și veniturile țării românești, pe care ei au trădat'o, au spionat'o, au jefuit'o și secătuit'o în decursul marelui război de întregire; iar elementul fău-

ritor, apărător și susținător de stat, națiunea românească, cele 75 la sută din populația țării, este constrâns să se mulțumească cu fărâmiturile ospățului de 126 miliarde de lei — cât reprezintă câștigurile anuale rezultate din agricultură, exploatarea de păduri, valorificarea animalelor, industriei, meserii, comerț, import, export și muncă fărâmituri cari reprezintă 25—20, 10 sau abia 2 la sută din unele ramuri de activitate.

Revoltați de această situație de inferioritate degradantă a elementului românesc din meserii, industrie, comerț și muncă, au ridicat glasul lor autoritar în contra pericolului jidovesc, marii noștri bărbați de stat: Mihail Cogałniceanu, Vasile Alexandri, Ioan Ghica, Mihail Eminescu, Vasile Conta, Bogdan Petriceicu Hașdeu, A. C. Cuza, Octavian Goga, I. Cătuneanu, N. Paulescu, Prof. N. Iorga, Centrala Reuniunilor, iar mai recent Sanctitatea Sa Patriashul Dr. Miron Cristea, care, în vorbirea rostită la 6 Maiu în fața tinerimei școlare adunată la București, a spus următoarele:

„*Suntem mai mult decât toleranți. Această indolență — așa o numesc eu — nu mai poate merge atât de departe, cum a mers în timpul din urmă, când atâtea lifte păgâne, mai ales evreii, căuta să clatine rezistența noastră, a neamului românesc.*”

„*Străinii dețin în atâtea rânduri de producție majoritatea de procente. Adecă noi suntem slugi în propria noastră țară. După cea mai elementară logică, o revizie se impune ca o îndatorire sfântă, ce o avem de a îngriji de viața și existența proprie a țării românești, căci suntem slugi în propria noastră țară.*”

Va să să zică Capul Bisericii dominante, Sanctitatea Sa Patriarhul Dr. Miron Cristea spune categoric: *că nu mai poate merge mai departe, cum a mers până acum, și că o revizie se impune ca o îndatorire sfântă, ce avem de a îngriji de viața și de existența proprie a țării românești, căci suntem slugi în propria noastră țară.*

Declarația înțeleaptă a Înaltului Ierarh, nu este altceva, decât confirmarea strigătului de alarmă, dat de dl Dr. Augustin Rațiu, președintele Centralei Reuniunilor, în congresul dela Târgul Mureș, ținut la 20 Maiu 1934, când a vorbit și a cerut primatul muncii românești.

Dacă în era partidelor politice nu s'au putut realiza, decât fragmentar și în măsură foarte redusă unele începuturi de ocrotire a elementului românesc — la cererea și stăruința Centralei Reuniunilor — acest lucru trebuie condiționat înăptuit, cât mai neîntârziat.

Însă Majestatea Sa Regele, în proclamația către popor cu ocazia votării Noului Constituții, spunea textual:

„Prin această Nouă Constituție se proclamă hotărât înțelegerea națiunii române, care prin jertfele și credința sa, a creat statul nostru național“.

Nu mai încapă îndoială, că problema:

întăetării națiunii române este bine pusă, și temeinic susținută atât de Capul Statului, **Majestatea Sa Regele Carol II-lea**, cât și de Capul Bisericii dominante, și caput guvernului, **Sanctitatea Sa Patriarhul Dr. Miron Cristea**.

Noi, umilii luptători anonimi pentru primatul muncii românești loviți, de multă nepăsare, de multă ignoranță și de multe nedreptăți strigătoare la Cer, avem cuvântul Suveranului și al Patriarhului țării românești, că trebuie făcută dreptate elementului făuritor, apărător și alcătuitor de stat.

Noi credem cu tărie, că, „cuvântul trup se va face“, precum zice Scriptura, și nu vom înceta un moment, să continuăm cu mai multă însuflețire, acțiunea reunionistă de mult începută.

Salutăm deci cu bucurie începutul de înăptuire al mult așteptatului deziderat:

Întăetatea națiunii române!

FIGURI ARDELENE

Din autobiografia canonicului Petru Rațiu

de Dr. ILIE DĂIANU

Hirotonirea

Intors acasă, la Oradea, ca să încheie drama, ceru Episcopului să-l hirotonească, necăsătorit la ceace. Episcopul nu se învoi. Ajunseră în Consistor cererile lui, Episcopul persistă în hotărârea sa de a nu-l hirotoni, după ce își arătase odată voia de a se căsători. Se învoia acum să iee în căsătorie și pe Ludovica, dar Rațiu nu se abătu dela hotărârea sa. Dobra, canonicul, îi lua apărarea în Consistor. De asemeni interveni directorul Erdélyi, din Beiuș, și în fine, după multe peripeții, fu făcut diacon în biserica din Dumbrăvița (lângă Holod) la 10 Sept. 1831, iar la 18 Sept. fu hirotonit preot în bis. din Beiuș. Peste un an Ludovica muri, după ce se măritase, și născu o fetiță.

În Nov. 1831 e pus administrator parochial în *Ketz*, iar la Paști. 1832, în *Belényes-Ujlak*.

Aci se împrietini cu Maxim Avram, preot învecinat, ajuns mai târziu protopop în Timișoara, și constant prietin de o viață cu el.

Dar nu multă vreme avu odihnă aci. Măcinica stăruia să-l trimită de acolo, că era prea aproape

de a doua reședință a episcopului: de Beiuș și de moșia dela Holod. Episcopul îl și trimise la parochia, de curând unită, din Bănat: Chizdia. Îi dădu bani de drum și fu introdus cu mare bucurie în mijlocul poporului încântat de noul preot. Un bou fu fript și o bute de vin se desfăcu în ziua de bucurie. Dar el se întoarse din nou la Uilac, să-și aranjeze biblioteca și chestiile economice, și văzând, că anume este îndepărtat, se încapățină să nu plece din parohia Ujlacului.

De aci urmară o serie de șicane, ca să-l desguste și determine a merge la Bănat. Conflictul, cu diferite faze, ține până în 1835, când fu suspendat, fără cercetare și ascultare. El nu se supuse, și conflictul luă proporții mari, dramatice. Nu numai se apăra, pe toate căile legale, ca un avocat, ci pășeste el ca acuzator. Se duce la Viena, ca să se plângă la Împăratul de prigonirile Episcopului său. În 29 Nov. 1835, pe un timp de ger uscat, pleacă cu doi țărani români din Jibău, (Sălaj), cari porniseră pentru domnul lor baronul Vesselényi. Episcopul auzind se arăta gata să-i facă toate pe voie, dar era

prea târziu. Era dus. În 11 Dec. sosi la Viena. Episcopul alarmă curtea primațială din Strigon, să-l oprească, și Cancelaria din Viena, pe Reviczky, să-l aresteze și să-l trimită, ca deținut, la episcopie. Nu reuși însă. Drept că un agent al poliției îl luă în primire și-l duse la cancelarul Reviczky; dar când i-a predat memoriul de 14 pagini, acela a văzut cu cine are a face, și l-a tratat domnește, asigurându-l că ise va face dreptate.

Cu acest prilej, el călăuzi în Viena și pe românii de la Jibău, și le umblă în treabă, ba făcu vizite la Archiepiscopul Vienii, Iotel, și la mai mulți consilieri, netezind calea la episcopie pentru Canonicul Vas. Erdélyi, cum îl rugase acela înainte de plecare, făgăduindu-i toată recunoștința sa.

În absența lui, Episcopia voi să introducă alt preot în parochia sa, dar credincioșii se opuseră cu forța, și când de Crăciun sosi, și dădu, cum îi era obiceiul, o pușcătură în marginea satului, ca semnal, se adună tot satul și-l întâmpină cu o însuflețire adevărat fiească. Liniște nu avu nici după 1837, când muri Măcinica, sora episcopului și dușmana lui de moarte. Căci se făcuse omul apărătorul satului în chestiile economice față cu domeniul episcopesc, ai cărui iobagi erau țărani, le câștigă multe drepturi, denegate de câțiva ani, pentru cari trebui domeniul să le plătească zeci de mii florini despăgubire. După pilda parochiei sale, veniră și celelalte sate, cu aceleași cause la el, și se făcu avocatul tuturor. Odată a tăiat cu cuțitașul său funia, cu care era legat un iobag, unghur, ce-l ducea haiducul la ișpanu din Holod, pentru că nu ieșise la robotă. Haiducul trimis cu descrierea faptei la Episcopul, în loc să mai pedepsească pe preot, i-a zis: — Du-te și spune ispanului tău să dea pace popii din Uilac, că ăla mai mult știe decât ei toți, că eu nu i-am pus acolo să maltrateze poporul.

Obosit și bătrânul Episcop de atâtea hărțueli cu omul dârș și neobosit în luptă pentru drept, încercă de mai multe ori să-l reconcilieze, și odată îi spuse părintește:

— Iubite Fiule, rogu-te, nu fii peste măsură de drept. („ne sis nimis justus!”) că nu te vei feriți. — Cea ce recunoaște și Rațiu, că a esperiat în viața sa, că adevărat bun sfat i-a dat.

In Szombatság

La 25 Dec. 1839 muri bunul episcop Vulcan, în vârstă de 83 ani. Rațiu se mută în parochia Szombatság. Aci ajunse în conflict cu proprietarul armean Vertan, care-l pârî la Curte. În 1841, în 11 Sept. se duce deci din nou la Viena, mai ales, că-l rugase și can. Erdélyi să lucreze pentru el, să ajungă episcop, — „că-mi promitea câte bune toate, și și

pană atunci mă ajuta în comitet cu vorbirile sale și cu interpunerea sa în cauzele mele, ce le aveam”. (pag. 105). A colindat deci și pe la consilierii cancelariei Bedekovics, Szöghényi și secretariul Kövér. Dar adaugă: „Mai bine aș fi murit atunci în Viena, când am lucrat pentru acest om . . . decât să se fi ridicat el, nevrednic, pe acest scaun episcopesc, care l-a spurcat cu faptele sale. (p. 105). În 17 Oct. sosi acasă, după ce a fost în audiență la prințul Ludovic, unchiul Împăratului, și la noul cancelar Mailatt, care este arătat ca un tiran, fără simț pentru cauzele bietului țaran.

În fine după multe stăruințe armenii Vertan reușiră să facă să vie dela Viena ordin, ca să fie mutat în altă parochie, fiind ei „patroni”.

Activitate literară

În mijlocul acestor lupte sbuciumate Rațiu își căuta recreație și răsunare sufletească în literatură. El scrie, la pag. 111.

„Acuma din descrierea aceasta poate fiștecine vedea, în câte năcazuri am fost incurcat, în câte procese mestecat. Și totuși în parochia Uilacului scrisei cărți, tradusei pe Kisfaludy; Himfy szomoru és boldog szerelmei, din care strofele dintâi ieșiră în Gazeta Transilvaniei. Fusesi cu tipograful Tichy din anul 1833 redactorul *Calendarului* dela Oradea, care atunci a început a-l da la lumină. Scrisei articoli în nuvele unghurești din Pesta, și în „Hirnök” din Pojon, și cimitituri. Lucrai predici pe deschilinite întâmplări, cum la sfințirea bisericei din Petrani eu ținui predica, spre îndestulirea tuturor. Scrisei însă cărți în versuri românești și proză, care se află între scrisorile mele.

„În Szombatság, neputând suferi excentricele exorbitații ale lui Kossuth, scrisei în contra tendinței protestanților cărticica: *Unio és még valami*, (Unirea și încă ceva) care mai jumătate a șters-o censura, mai ales despre unirea calendarelor și prostimea clerului neunit; toate le-au lăsat afară și numai așa a putut ieși la lumină”. (p. 112).

In parochia Spinuș

La 28 Aprilie 1843 fu introdus în Spinuș (Hagy-mádfalva) și la 1 Mai, cu 17 care, au venit spinușenii de l-au mutat la ei. Fusesse imbiat de Vulcan cu 3 protopopiate, Gașa, Criș și Boroșineu, dar n'a primit. A venit însă într'o simplă parochie, ca Spinușul. Dar nici aci nu avu odihna dorită.

„Dorii moartea episcopului Vulcan — (zice la p. 115) — după care apoi lăcrimai, nu odată, și acum iată, după moartea lui, mai multe fatalități mă ajunseră, și cred, că parte pentru că sfaturile acelu bun

episcop, care mi-a fost rudenie, nu le-am ascultat, parte, pentru că lucrez și apărâi pe blăstămatul Erdélyi . . . Pentru acea m'a pedepsit Dzeu".

În Spinuș, marele proprietar e baronul Huszár Károly, căruia i-a dedicat broșura „Unio”, și cu care se făcuse bun prietin. În urmă acela se ruină, căzu în faliment, și se strică și prietinia.

Cu urmașul acelaia, Ember, a avut procese, și bisericești și civile, dar nu l-a putut osândi.

La rugămintea episcopului latin Beiner din Oradea, a tradus în ungurește cartea: *Neofit*, lucrând 9 luni la ea, (1847), și când l-a cercetat episcopul în Spinuș, în 15 Maiu, i-a scos ochii cu 20 florini.

În 1848, la 24 Iulie, se ține în Spinuș conferență preoțească și e ales delegat la sinodul diecesan.

În 27 Aug. — 2 Sept. 1848 se ținu sinodul și el fu cel mai iubit orator al clerului, iar pe episcopul și administrația lui o critică aspru. Între delegații trimiși la Sinodul ce era să se țină la Strigon, cu toată împotrivirea episcopului Erdélyi, fu ales Rațiu, cu protopopul George Kovács, cu votul secret al preoțimei.

In revoluție

În cursul revoluției, preotul Spinușului avu, și el, mulți spini de suferit, căci inima lui era cu Români și cu Dinastia, ear episcopul lui era cu Kossuthiștii. Erdélyi nu era încă întărit Episcop și se dădu cu totul în brațele Kossuthiștilor. Când a venit Kossuth la Oradea, Erdélyi îl primi în cvartir și l-a ospătat tratând cu dânsul cum ar face din Români Unguri. Cu trăsura sa cea de gală l-a purtat prin oraș, iar tabăra insurgenților dela domeniul său avea lemne, fân, ovăs, grâu, și tot felul de proviant. Și în scris a avut intimă corespondență cu Kossuth și toate scrisorile i-au trecut în mâna lui Nistor Ioan, un om de încredere al lui Kossuth, care ajunsese avocat în comitatul Aradului (p. 133).

De altă parte preoțimea, prin ordine circulare în limba ungurească, o îndemna să se puie în fruntea insurgenților și a poporului și să meargă contra Austriacilor. Secretarul său, Szilágyi, episcopul de mai târziu, când se ținu o adunare poporală în Oradea, pentru a îndemna poporul la insurecție, s'a dus la adunare, încins cu sabie peste reverandă, cum mergeau în vremea bătăliei dela Mohács, prelații unguri în contra Turcilor.

Fost'au mulți, cari îl îndemnau pe Rațiu să meargă la Viena, să arete la locurile competente rolul ce l-a avut episcopul Erdélyi în timpul revoluției. Lipsa de bani l-a împiedecat să facă acel drum, și regreta mai târziu, că nu și-a vândut vitele din jug și să fi mers, căci cu documentele ce avea „mântu-

iam dieceza și româtimea orădană de un tiran". (p. 131).

Erdélyi, care se temea, și dăduse ordin să se scoată din protocoale circularele lui rebele și naționale, în care pe români îi numia: „román ajku magyarok”, adică: Unguri cu buze românești, — nu trebuia să cruțe bani, a alergat la Viena, s'a închinat acolo pe la toate icoanele și a lucrat pe toate căile. El își dobândi astfel întărirea de episcop — pe când alții mai de mult întăriți și mai puțin vinovați fură lipsiți de scaun și înfundați prin mănăstiri.

Istoria revoluțiunii

Rațiu era însă nu numai un luptător, ci și un scriitor. El, martor, activ și pasiv, al atâtor lucruri, se gândi să-și scrie istoria sbuciumatelor vremuri. Iată ce ne spune el însuș pp. 134 și următoarele:

„Din începutul revoluțiunei, îndată mi-am propus . . . a descrie fidel istoria acestei revoluțiuni. Așa parte dela amicii mei, . . . mi-am câștigat toate novelele din țară, parte le-am ținut cu spesele mele, ca: *Esti Napló*, *Pesti Hirlap*, *Ielenkor*, *Nemzeti Ujság*, *Budapești Hirado*. *Márczius 15-ke*, *Közlöny*, *Gazeta Transilvaniei*, *Organul Luminării*. Pe lângă acestea, am avut corespondență cu deputații dietei Ungariei, nu numai români, ci și maghiari, și cu alții, cari puteau ști bine cursul lucrurilor revoluționare. Acestea avându-le în anul 1848, vara am început a mă suflca la istoria revoluției acesteia, și fiindcă eu în interesul acela spurcat al maghiarilor a scrie n'am putut, am scris nepărtinind uneia sau alteia părți, adică nici Austriei, nici Maghiarilor, ba unde se poștește, pe amândouă părțile le înfrunt cum se cuvine, și fiindcă Maghiarii în comitatul Bihariei nu ne vedeau bucurși, eu sub toată revoluția eram expus arbitrarelor tendințe, când și cum mă vor putea omori, că Domniile din satele vecine, mai vârtos Calvinii, îmi erau inamici de moarte, de când am fost edat cartea *Unio* la lumină, unde defaim religia lor. Auzind și știind, că eu înainte profesesc învingerea (victoria) Austriei, încă și când în 1849 au fost scos Ungurii pe Austrieci din țară, — așa când m'am apucat de scrierea acestei istorii, bine am știut, că de mă vor afla scriind, și vor ispiti și cerca ce scriu, mă omoară. Așa dară numai noaptea puteam scrie, când în chilia mea cea mică, unde-mi era biblioteca și documentele și novelele întinse, ca de vânzare, cât toată chilia era cuprinsă, astupam fereastra, care și așa era mică, să nu se vadă lumina, sau oarece zăre, și scriam toată noaptea, așa cât de nenumerate ori înmormântat în deducerea istorică a acestei lumești întâmplări, cât nu venea somn pe ochii mei, și econoama mea nu odată dimineața la 7 oare, când

era soarele sus, deschidea ușa și-și făcea cruce, că ce cuget de-mi mănânc sănătatea și nu dorm? . . .

Apoi ziua luam volumul de scrisori, care în urmă s'a suit la 200 coale, și-l duceam în grădină, în stupină, unde aveam o groapă anume în pământ, în care era băgată o ladă, acolo băgam scrisorile peste zi, deasupra acoperită cu pământ, dacă ar căuta cineva să nu le poată afla. Apoi seara iară le sco-team și mergeam în casă și întindeam negoțiu și con-

tinuam lucrarea, durmind apoi ziua, când și cum puteam, pentru pierdutul noaptea somn.

Aceasta a ținut așa din luna Iunie 1848 până în luna August 1849, adecă până în capătul revoluțiunei".

Ar fi interesant acum a găsi manuscrisul acesta al nopților nedurmite și a-l cerceta. Desigur ar aduce contribuții interesante la cunoașterea lucrurilor.

Octavian Goga

de IOSIF E. NAGHIU

Inercând a scrie ceva despre marele mort al neamului, Octavian Goga, ne vin în minte două citate:

*Din zi în zi pădurea bătrână se rărește,
Azi un stejar, mâni altul pe rând se prăbușește,
Și largi poene triste rămân în urma lor.*

și în al doilea rând

*Triumf ceresc e moartea, când moare muncitorul
Urmașilor din lume, lăsând brăzdat ogorul!
Iar cei rămași în viață, admir pe celce moare,
Zicând: pentru a lui fără trăita și-a murit!*

Octavian Goga a fost adus de barză în Rășinari, într'o familie preotească, originală din regiunea Mureșului. De mic în el devine dinamică ideea etnicității și a religiei, unite într'un „vis neîmplinit“ al unirii tuturor Românilor. Învață în satul natal, unde viața profund religioasă a țăranilor, îl influențează așa de mult, încât etica sa de totdeauna, va fi etica creștină, așa cum e cristalizată în realitatea românească.

Cursul secundar îl începe la liceul ungu-resc din Sibiu. Atmosfera ultramaghiară îl adâncește și mai mult în naționalismul său intransigent. La Sibiu, majoritatea elevilor erau Români.

Dl prof. univ. Ioan Mateiu îmi spunea că elevii Români aveau o mică societate literară, necunoscută de autoritățile școlare. La această societate se prezentau lucrări, se citeau poeziile originale, se discutau probleme de literatură românească. Există și o societate literară un-gurească. Dl prof. univ. Onisifor Ghibu ne spunea la un curs că președintele acestei so-cietăți „oficiale“ a invitat și pe Oct. Goga să facă o comunicare. Goga i-a răspuns că nu

găsește nimic ce să intereseze. Surzând, președintele i-a recomandat să vorbească despre nimic și în adevăr, Goga a și ținut o „Diser-tație despre nimic“. Termină cursul secundar la liceul ortodox-român din Brașov. Urmează cursurile Facultății de Litere. Atmosfera ultra-maghiară îl împiedecă să termine. Ca și ante-cesorul său, George Coșbuc, părăsește Uni-versitatea. Prin stăruințele răposatului *Nicolae Ivan*, a fost trimis împreună cu Păr. prof. univ. *Ioan Lupaș*, la Universitatea din Berlin. Nu s'a reîntors cu diplome, dar și-a format o cultură temeinică. Reîntorcându-se în Ardeal, intră în viața publică. Face parte din genera-ția eroică a „*Tribunei*“. E — spiritus rector — al „*Lucefărului*“ dela Budapesta, premer-gătorul *Gândirii* de azi. Numeroasele sale ar-ticole și poeziile publicate în diverse reviste și ziare ardeleni, ar merita să formeze obiectul unei bibliografii. Cred că ar fi potrivit ca să se tipărească un volum — *in memoriam* — în care să apară și bibliografia.

Scrie și o piesă de teatru — *Domnul Notar*, pentru care autoritățile un-gurești îl con-damnă. „*Domnul Notar*“ e o frescă reală a moravurilor politice și electorale din Ardealul antebelic. La București a înregistrat succese remarcabile. În Ardeal era condamnată, dar cu atât mai mult creștea prestigiul autorului. Poeziile sale, rezonanțe veridice ale sufletului ardelean, devin tot mai cunoscute. Versuri ca

*Dece m'ați dat de lângă voi
Dece m'ați dat de acasă,
Să fi rămas fecior la plug,
Să fi rămas la coasă.*

sau

*La noi sunt codri verzi de brad
Și câmpuri de mătăasă,
La noi atâția fluturi sunt,
Și-atâta jale în casă,*

sunt azi ale tuturor. Ca și Coșbuc, Goga poate zice

*Sunt suflet din sufletul neamului meu,
Și-i cânt bucuria și-amarul.
In ranele tale durutul sunt eu
Și-otrava deodată cu tine o beau,*

In liră multicordă, iată cum cântă ideea religioasă. Reproducem:

Bisericuța din Albac

*Bisericuța din Albac
Tu ești al vremurilor semn
Tot bietul nostru plâns sărac.
E 'nchis în trupul tău de lemn.
Din ce-am crezut, din ce-am visat.
Atâtea rugăciuni cuprinzi
Și-atâta vis neizbândit
Sub vechiul tău tavan de grinzi...
Tu știi cum ne am trudit stingher
De-apururi fără crezământ.
La Dumnezeu acolo 'n cer
Și la Impăratul pe pământ,
De-aceea ostenit acum
De multe rele câte-au fost,
Bătrână te-ai pornit la drum
Să-ți deie frații adăpost.
Rămâi aici... fă-ți un popas,
Fii sfetnic bun din veac în veac
Și spune-acasă ce-a rămas,
Bisericuța, din Albac.*

(Renașterea, 1935, An. XIII, Nr. 10. p. 1.)

Cât de cunoscută e

„Rugăciunea“;

*Rătăcitor cu ochii tulburi,
Cu trupul istovit de cale,
Eu cad neputincios Stăpâne,
In fața veșniciei tale.*

Incurând trece în Vechiul Regat. Incepând războiul mondial, militează pentru intrarea României în războiul alături de Franța. In 1917, merge în Basarabia, unde alături de alți intelectuali ardeleni: dnii O. Ghibu, I. Mateiu, P. S. Nicolae Colan, Păr. I. Lupaș, etc., — contribuie la renașterea națională și culturală.

După război, Octavian Goga intră în viața politică. Aceasta i-a adus și gloriei, dar și acuze cu nemiluita. Nu încerc să vorbesc despre activitatea politică. Mențiunea de mai sus, o fac numai pe plan istoric.

După război, aproape nu mai scrie versuri. Traduce în versuri „Tragedia Omului“ de Emerich Madach, dar poezii originale scrie foarte rar. In proză, scrie eseuri de o aleasă ținută atică. Discursul de recepție la Academia Română despre George Coșbuc, Mustul care fierbe, Precursorii, Mărturisiri Literare, precum și numeroasele eseuri publicate prin reviste, sunt exemple rare de proză literară. Stilul elegant, structura logică a frazei și armonia ideilor — fac din ele opere de valori inegalabile.

Nu mai puțin mare a fost Octavian Goga și în Oratorie. Conferințele lui magistrale vor rămânea în amintirea tuturor ca perle ale oratoriei românești.

Primăvară tristă...

de Ion I. Porumb

M'am trezit în mângăerea dulce și fierbinte a razelor soarelui de Mai. Am ieșit în grădina noastră. Am privit în jurul meu uluit. Toate mijeau și râdeau în razele soarelui de primăvară. Toate se veseliau. Adierea blândă a vântului călduț de primăvară, aducea în nările mele un miros inbălsămat de flori. Pomii înfloriți jubilau și râdeau, scăldați în raze calde de lumină argintie. Albinele harnice și sglobii alergau din floare în floare, zeloase a sorbi până la fund paharul de nectar olimpic. Ciocârlii și cintezoii concertau de bucurie, scăldându-se în razele soarelui, iar aripile lor trimiteau reflexe feerice în ochii mei buimăciți de atâta veselie sărbătorească. Intr'un pom din apropiere frumosul graur își cântă în ritm cadențat obișnuitu-i cântec. Un tic-tac ca de ceasornic răsuna în urechile mele și par'că mă enerva. Eră ciocănitorea care isbia de zor într'un teiu. Undeva departe cânta cucul, pe care-l auzeam numai ca prin vis. Nici broaștele din baltă nu tac. Toate râdeau. Toate se veseliau. Și jirezile de paie și fân abureau, în semn de sosire a primăverii. Toate erau dornice de viață.

Mi se părea că râd de mine. Mă simțeam mic. Eu nu puteam fi vesel. Nu puteam să împărtășesc bucuria sosirii primăverii. Sufletul meu era întristat. In el nu era primăvară. Toamnă adâncă era înăuntrul său și iarna care sosește cu mare repeziciune asupra lui și în curând îl va troeni cu zăpada lui. Sufletul era bolnav. Sufletul îmbătrânit tânjește în trupul tânăr și darnic de viață. Intunec beznă e în el și nu văd nicăeri măcar o rază de nădejde că în acest suflet se va mai face vreodată primăvară și zi. Glas lugubru de cucuvea și crancănit sinistru de corbi prevestitori de nenorociri și moarte răsună în noaptea sufletului meu.

E primăvară în toate... In sufletul meu e iarnă. Să fie oare părere; să fie realitate!

Așa ar vrea să fie dușmanii.

Dar nu; sufletele eroice nu se descurajază: e o iarnă aparentă care prevestește uraganul.

Prof. Gh. Marinescu

de Dr. CONST. STANCA

Directorul Institutului pentru studiul cancerului

Eram încă sub impresia discursului său magistral ținut înainte cu vre-o câteva zile cu ocazia iubileului de 50 ani al primului tratament antirabic la noi în țară, când de-odată ca un fulger străbătu țara știrea morții celui mai mare savant al României și al științei medicale de azi, a profesorului *Dr. Gh. Marinescu*.

Da, dureros de trist, profesorul Marinescu nu mai este! S'a mutat dintre noi acela pe care ne sileam să-l luăm de exemplu în munca ideală, în devotamentul până la sacrificiu pentru știință, în dragostea lui față de suferința omului și în dorința lui arzătoare de-a cunoaște misterul vieții!

Născut în București în anul 1864, a urmat cursul secundar la seminarul Central iar în 1882 a intrat la Facultatea de medicină. Curând a ajuns intern al Spitalului Brâncovenesc. Aci l-a descoperit *Babeș*, șeful său, care dânduși seama de excepționala valoare a acestui tânăr elev, l'a trimis la Paris unde în 1889 a și fost primit în clinica cu renume mondial a lui *Charcot*. Aci, la umbra acestui savant al neorologiei și-a făcut educația de clinician desăvârșit.

Dela Paris trece în *Germania* unde lucrează lângă marele *Weigert*. Studiul principal și de predilecție îi era histopatologia sistemului nervos, cu care a și fost trimis în 1895 ca raportor la Moscova, câștigându-și deodată reputație numelui, reputație ce s'a resfrâns și asupra României. Stima cu care era onorat de către oamenii mari de știință i-a adus excepționala onoare de-a ține lecții la *Salpêtrière* și la *Fac. de Medicină din Paris*.

Nu e deci de mirare dacă activitatea lui desfășurată în străinătate cu răsunet atât de elogios, a atras atențiunea cercurilor medicale din țară; astfel Facultatea de medicină hotărî creierea unei catedre speciale pentru *Marinescu* cu scopul de-al aduce în țară. În 1898 fu numit — deci la vârsta de 34 ani — profesor la catedra de neorologie pe care a ilustrat-o cu marea-i personalitate până în 16 Maiu a. c. când a luat drumul vecinicii după un șir lung de ani petrecuți numai în laborator și numai pentru binele lumii, care a iubit-o cu toată ardoarea unui om, care a știut să

admire în toată sfințenia ei puterea creatoare și infinită a divinității.

A scris preste 1000 de lucrări științifice, dintre cari cităm pe celea mai importante și cu cari și-a asigurat nemurirea în analele istoriei medicinei neurologice mondiale, astfel: studiul miopatriilor, studiul asupra spirochetei în paraliza generală și tabes (*cu Minea*), studiul tratamentului paraliziei progresive cu ser salvarsanizat, encefalita epidemică, nevrologia de războiu, scleroza în plăci, zona zooster, herpesul febril, encefalita letargică, idiotia amăurotică, paralizia ascendentă etc., totatătea capitole pe cari le-a pus la punct dovedind o competență desăvârșită.

În fața congresului de sexologie ținut la Berlin în 1926 a prezintat concluziile sale asupra bătrâneții și a întineririi arătând că și întinerirea este o himeră, mersul progresiv către bătrânețe fiind fatal! În 1928—30 pe lângă toată vârsta înaintată a primit invitațiunile facultăților de medicină din America de sud, unde a ținut conferințe și lecțiuni, fiind primit preste tot cu cele mai mari onoruri și obținând un succes triumfal.

Dar marele merit al profesorului *Marinescu* pentru țara noastră este, că a întemeiat școala neurologică română.

El a format elevi distinși, cari azi alcătuiesc marea falangă a specialiștilor neurologi dintre cari câțiva ilustrează catedrele noastre de psihiatrie și de nevrologie.

Prin moartea profesorului *Marinescu*, țara noastră încearcă un mare doliu; acest doliu este însă și al științei din întreaga lume!

Opera lui rămâne nemuritoare, ea fiind deschisă pentru a fi continuată de urmași, cari se vor nizuși ca să o ducă mai departe cu aceiaș trudă și intiligență, cu aceiaș râvnă și dragoste de știință cu care marele Maestru a știut să o însuflețească.

„Orientări”, revista D-lui C. R. Crișan, dela Moinești, jud. Bacău, Nr. 3 din Martie 1938, o revistă despre care am avut ocazia de a ne ocupa, cu multă dragoste. D-l Crișan în articolul de fond i-și continuă valorosul său studiu despre „Adevăr, Creștinism și Cultură”, pe care nu ne îndoiim că cetitorul îl urmărește cu cea mai mare atențiune.

Reforma vieții publice

de I. C.-Dt.

Să ne întrebăm, câți dintre noi trăim din munca productivă și câți trăim ca paraziți ai corpului social, ai celor ce muncesc! După mine toți aceia cari nu se aruncă în valuri, pentru a dobândi putere și inițiativă, sunt paraziți ai vieții. Pe plugari și pe muncitorii dela orașe îi biciuește nevoia de a-și câștiga bucata de pâine și corpul social care-i forțează să creeze fondurile din cari să se alimenteze întreaga viață a statului. Pentru cei de sus, cași pentru cei de jos cari își risipesc energiile zadarnic, nu ne gândim că se cuvine ca să fie și ei aruncați în valuri, pentruca să nu mai trăiască pe contul celor ce muncesc.

Ar fi interesant de constatat, câți din aceasta țară produc și câți trăiesc ca paraziți din munca altora? Un asemenea calcul nu știu să se fi făcut. Dar dacă s'ar face, nu cred că nu s'ar găsi că cel puțin 90% din locuitori trăesc pe socoteala altora sau pierd 90% din timpul util pentru viața în adevăr creatoare.

Ce s'a întâmplat în societatea noastră atinsă de toate mizeriile morale? S'a părăsit totul în mâna spiritului de necinste, de acaparare și de jaf. În lucrările mele am dat o înfinitate de exemple. Organismul social viciat ne sta în față. Fiecare am putut lua exemple nenumărate din injustiția și imoralitatea crasă cari steteau la baza existenței noastre.

Am nemerit într'o zi din întâmplare la o intrunire publică într'un oraș de provincie. Era o sală plină de țărani cărora le vorbea un fost ministru, înconjurat de statul său major. După fostul ministru, a luat cuvântul un îmbogățit din politică, un om trecut prin toate traficurile de influență, un practicant al perversiunii celei mai rafinate. Masei îndobitocite de țărani le impunea strălucirea aparentă a acestor oameni. Otrava se strecura picur cu picur în sufletele lor. Li se exploatau cele mai josnice sentimente. Și acești corupători reprezentau clasa dominantă, iar ascultătorii, pe aceia cari urmau să aleagă pe reprezentanții țării în parlament pe acei cari vor da directivele de guvernare ale țării și vor împărți dreptatea.

Transpuneți această constatare în cercuri cât mai largi; evocați toată dezordinea și anarhia pe cari le cultivă, și vă veți întreba cu drept cuvânt, cum puteam progresa, cât timp se tolera această mizerabilă stare de lucruri! Însăși existența și perpetuarea ei nega orice puțință de îndreptare.

Iată aici stă toată jalea și nenorocirea noastră.

Aceștia sunt cei ce risipesc miliardele, cari ne macină moralmente și ne paralizează mișcările, ținând în loc avântul țării. Dacă acești indivizi ar fi biciuiți și puși la muncă, în loc de a fi lăsați să infesteze locurile de conducere, camera și senatul și fotoliile ministeriale și dacă poporului i s'ar face „altă școală”, ar eși imediat ca din pământ toate bogățiile și tot avântul de cari se bucură alte țări.

Alt om, alt sistem de muncă

Aici e sediul lipsei noastre de afirmațiune în toate domeniile. Aici e isvorul mizeriei fizice și morale a națiunii. Aici e tezaurul cel neprețuit, aruncat în neant. Aici sunt miliardele pierdute, aici stă cauza pentru care nu avem șoselele asfaltate până pe vârful munților, nu avem industria și comerțul în mână și nu avem bogățiile agricole, de pomicultură etc. Aici stă cauza pentru care străinii ne dau afară din propria noastră casă.

Regele țării ne-a înzestrat cu o constituție care, curățind terenul de partidele cari paralizau avântul națiunii, i-a pregătit terenul pentru un strălucit viitor. Trebuie să fim însă atenți. Nu constituția însăși va fi aceea care va regenera țara, ci animele cari vor trăi în viitor în cadrele ei.

Să fim cu băgare de seamă. Să nu ne conformăm zicătoarei lui Caragiale: să se schimbe totul, dar să rămâe tot așa. Această zicătoare nu e numai o glumă. Ea are un adânc înțeles. Forma mănâncă fondul. Desființăm o stare de lucruri, pentruca ea să renască, sub diferite camuflări. Cei ce nu pătrund în adâncurile spiritualității umane numai la asemenea rezultate pot ajunge.

Constituția cu care a fost înzestrată țara implică o spiritualitate nouă, care nu se poate înfiripa, fără mari înfăptuiri, mari sfortări și mari sacrificii.

Suntem la o răscruce de drumuri. Mai mult decât oricând avem nevoie de a ne păstra și pune în valoare elementele de sacrificiu și de eroism. Să nu dăm impresia de dezorientare sau osteneală; România a românilor și regenerarea totală a acestui neam sunt țeluri pentru cari niciun sacrificiu nu e prea mare.

C R O N I C I

CĂRȚI-REVISTE-ZIARE

Pulsul Țării

— Voci din presă —

„Presa Olteniei”. Odată cu apariția prezentului număr avem bucuria de două sărbători: „Presa Olteniei”, Cotidian independent redactat de membrii „Sindicatului Presei din Oltenia” a început cu numărul din 2 Aprilie cor. al nouălea an de muncă.

Reproducem aprecierile juste ale confratelui nostru Eugen Cialăc:

Presa de provincie este din nou în sărbătoare. Sărbătoarea prilejuită de cotidianul strălucit al Craiovei, „Presa Olteniei” care împlinește azi doi ani de muncă zilnică adăogată la cei șase ani de apariție periodică.

La această zi de bucurie dăm din nou glas credinței noastre în biruința finală a eforturilor breslașilor scrisului din provincia românească și ne mărțurim încrederea în strădania celor cari realizează adevărata ambasadă a sufletului oltenesc. — Presa confratelui Virgil Molin, la adresa cărui ori ce elogiu pare gol și sărac.

„Ardealul” din Brașov. A doua sărbătorire e aceea a confratelui nostru „Ardealul” dela Brașov, de sub direcția valorosului român G. I. Gologan, care, odată cu primăvara, trece în al 17-lea an de apariție. Reproducem din articolul elogios al D-lui Șt. Vlădescu, Președintele Federației generale a presei naționale române din provincie:

Deasupra tuturor patimilor și a frământărilor politice, ziarul său care împlinește azi, 16 ani de apariție săptămânală și un an de luptă zilnică, îmbrățișează, deopotrivă, toate revendicările regiunii și înțelege să contribuie cât mai mult pentru ca să desăvârșească cu un ceas mai devreme, opera de înfrățire și unitate a tuturor fraților la aceiași vatră strămoșească.

Urăm celor doi confrăți ai noștri viață lungă și izbândă deplină în greaua misiune ce și-au asumat.

„Glas Românesc în regiunea Secuizată”, An. VIII, No. 244. Nr. festiv de paști 1938. Având ca director fondator pe energicul și distinsul ziarist Octavian M. Dobrotă, acest ziar, pornește cu putere pe calea destinului său de luptă și afirmare Românească în Regiunea secuizată. No. acesta a apărut cu un bogat și select material, și în condițiuni tehnice ireproșabile, Reproducem din articolul D-lui Dobrotă, cu titlul „Trebuiesc readuși la matcă Secuizatăii, și pentru ce?”;

Ne-am desmetecit însă! Ne-am dat seama, ascultând glasul sângelui, că trebuie să ne recâștigăm frații smulși dela sânul nostru cu forța brutală a barbarilor hunici.

Noutăți literare

Am primit la redacție în timpul din urmă aceste publicațiuni nouă:

Dr. S. Reli, prof. univ. Biserica ort. rom. din Maramureș, în vremurile trecute. Cernăuți, Edit. Mitropoliei Bucovinei. Prețul 100 lei. 250 pagini.

Tatiana Gălușcă: Folklor basarabean, adunat din jud. Sorooca, Bălți și orhei. Ediț. naț.: Cartea Noastră. Prețul 10 lei. 192 pag.

Gheorghe Bezviconi: Manuc-Bei, ed. II. Chișinău, Tip. Uniunii Clericilor ort. din Basarabia. Preț. 35 lei, 55 pag.

— **Pavel Gore**. Aceaș editură. Prețul 30 lei. 42 pag.

Cesar Stoika: Cincinal Pavelescu. Aceaș editură. Pag. 23. Prețul 25 lei.

Ștefan Pascu: Contribuția lui A. D. Xenopol la economia românească. Tip. Dacia-Traiană, Sibiu. Pg. 30.

REVISTE

„Țara Bârsei”, — Nr. 2, Martie-Aprilie 1938, care ne-a parvenit, cuprinde ca de obicei, un bogat și select material, printre altele relevăm:

Aurel A. Mureșianu: La împlinirea unui veac de la întemeierea Gazetei Transilvaniei din Țara Oltului. Insemnări vechi din biserici noi.

Dr. A. Sulica: Amintiri din Războiul de Intregire a Neamului.

Ex. B.: Din ziarul prof. A. Ciortea. etc.

„Prometeu”, anul IV, No. 1—4. O revistă modestă însă cu o puternică pulsație națională, sub conducerea vechiului și valorosului publicist brașovean, D-l I. Al. Bran Lemeny. Pentru caracterizare reproducem câteva pasagii din articolul de fond „Invierea Noastră” al D-lui Lemeny:

Spiritul public trebuie radical schimbat! E un criminal acela care astăzi mai caută îndulciri de proveniență diplomatică și convențională, menajamente, transacțiuni sau paliative.

„Cele trei Crișuri”, — No. 3—4, Martie-Aprilie, își continuă fecunda ei activitate, veche de peste 18 ani, la granița de Vest, sub conducerea vechiului și energicului ei director fondator, George Bacaloglu. Revista apare ca de obicei cu un material bogat și variat și în condițiuni tehnice impecabile. Reproducem din art. „Noua Constituție a României” — de sub pana D-lui Ion V. Gruia:

Drepturile și libertățile individuale au căpătat

un conținut nou. Ele nu pot fi valorificate împotriva Statului, ci în lăuntru Statului și în armonie cu interesele superioare ale lui.

Libertățile individuale sunt recunoașteri, concesiuni, daruri, funcțiuni, pe cari Statul le recunoaște indivizilor; ele nu se pot întoarce împotriva Statului și nu au îndreptățire decât numai în măsura în care ne împlinim îndatoririle fundamentale către Stat.

„**Neamul Românesc pentru popor**“, din 16 Maiu 1938. — Revistă de promovare națională, care luptă pe teren de peste 25 de ani. În articolul prim sub titlul D-lui Profesor N. Iorga, sub titlul „**Liniste**“, citim:

Puterea pe care trebuie să o îndreptăm împotriva dușmanilor, împotriva noastră am întors-o. Am crezut tot ce e rău, am urmat tot ce e ispită, ne-am bătut, ne-am sângerat, ne-am căutat unii altora peirea.

„**Vatra**“, an. IV. No. 1—3, Ianuarie-Martie 1938 Regiunea de graniță și puternicul centru cultural care este Năsăudul, iese pe teren cu această vâjnoasă revistă, organul învățătorilor din acel județ. Prin această revistă, intelectualitatea grănicerească se afirmă cu toată vigoarea. Din bogatul căpșuț amintim:

Leonida C. Pop: Zestrea noastră și destinul demiurgic grăniceresc.

Pr. Gavril Bichigean: „Chipul literar al preotului în opera p. Ion Agârbiceanu“, etc.

„**Învățătorul Bănățean**“, — organ oficial al Asociației Învățătorilor din județul Severin. An. II. No. 4—5 Lugoj, Aprilie 1938. — Am avut ocazia să relevăm activitatea desfășurată de învățătorimea noastră în diferitele părți ale țării, activitate menită să ducă la țelul pe care-l urmărim cu toții: regenerarea neamului. „Învățătorul Bănățean“ merge în această direcțiune.

„**Ogorul Școalei**“, an. IV. No. 8, Aprilie 1938, revista învățătorilor din județul Turda. Aceleași cuvinte de laudă.

„**Școala Noastră**“, anul XV, No. IV, ce apare la Zalău, sub direcțiunea eminentului om de școală D-l D. Mărgineanu. Am avut ocazia să ne mai ocupăm de această revistă, neprecupețind cuvintele de laudă. Relevăm articolele: „**Învier**“ de D. Mărgineanu. Prin „**Educație Fină la Personalitate!**“, de Gh. Jozan, — „**Rolul Sentimentului ca stimulent al activității**“ de Gh. Bătișău, reproducem câteva pasagii:

Sufletul personalităților nu e ceva uniform și general, el e particular, propriu persoanei, fără asemănare cu altele, având un puternic grad de originalitate, prin intelectul, afecțiunile și voința sa.

Unde-i Doamne armonismul dintre corp și suflet, dintre voință și faptă, pe care îl căutăm cu toții, dintre gândire și dășprimare.

„**Dimândarea**“ Nr. 10—11. Martie—Aprilie 1938, revistă națională de educație și cultură. I-și

merită cu prisosință titlul! Am avut ocazia să relevăm de mai multe ori importanța acestei reviste și să scoatem în evidență sufletul cu care este scrisă. Relevăm articolele: **Forțele Morale de Ion Foti** **Adevăruri** care trebuiesc să fie cunoscute de N. Bătzaria. De pe alte meleaguri de Nuși Tuliu. etc. etc.

„**Muguri Literari**“, Revistă de literatură și cultură Românească, an. I, No. 3—4, Aprilie 1938. Apare în București, având ca prim redactor pe D-l Silviu Lazăr. Găsim articole între alți semnați de At. Lascarov Moldovanu, sub titlul „**Faptul cel Mare**“ relevă între altele următoarele mari adevăruri; Cel trei ani de propovăduire stau în perspectiva celor aproape două mii de ani în urmă, ca un izvor de foc și de apă, din care își trag viață sufletească toate neamurile ce-au fost și ce sunt pe fața pământului nostru.

„**Ramuri**“, Ianuarie 1938, vechea revistă Craioveană, cu un loc bine câștigat în literatura Românească, ne sosește cu articole în versuri, scrise de cunoscutele pene:

I. U. Soricu: Psalmul muncii (poezie)

C. Gongopol: Așa cum i-am cunoscut: D. Victor Antonescu.

Pimen Constantinescu: Iubitei sale (Leopardi), etc.

„**Plaiuri Săcelene**“, — Anul V. No. 3 și 4 Martie-Aprilie 1938. Cu No. 1, anul V. această revistă a intrat în al V-lea an de existență. Energia și patriotismul cu care este condusă de D-l Victor Tudoran și de harnici săi colaboratori, a făcut din aceasta revistă un organ care depășește cu mult modestele plaiuri Săcelene, unde vede lumina zilei.

„**Afirmarea**“, No. 4, an. III, Aprilie 1938. Prezintă cu demnitate energia creatoare românească în orașul și județul de frontieră unde apare. Găsim articole scrise cu mult elan.

„**De Strajă**“, revistă a „**Străjii Țării**“, pentru tineret, an. I. No. 4, Aprilie 1938. E o revistă plină de pulsație tinerească, apare în condițiuni tehnice impecabile și cu un conținut bogat și select. Relevăm:

George Voevidca: Inviere (versuri).

Teofil Gh. Sidorovici: În lumina Sfintei Invieri.

General Ion Manolescu: Inteligență, simțire, voință și muncă.

Tiberiu Crudu: Calea Mântuirii.

G. Tutoveanu: Și când viforoși... (versuri).

Viorica Litica: Cuiburi, la lucru!

C. Mircescu: Iisus.

Dan Smântănescu: Ștefan cel Mare.

C. Enescu-Bugsea: Străjerii vor avea un avior.

Emilia Cicoare: În noaptea Invierii.

Cella Pop: Chemarea Străjerului.

Eugen Ispir: Moartea Măriuței.

Corneliu Busneanu: Pomul.

Prof. Aurel S. Goia: După Sădire.

Nellu Ionescu: Cântec din Oltenia (muzică).

Dr. G. Podeanu: Legi de sănătate.

O. Cosco: O plimbare pe lună la Caliacra.

Redactor responsabil: ION COLFESCU.

Cenzurat

Cărți - Reviste - Ziare (continuare)

„Luminița 'n colț de Țară“, an. II. No. 35, 1938. Dela granița cea mai depărtată a țării, ne vine această „luminiță“, organ al Societății Culturale „Bogdan Petriceicu-Hajdău“ de pe lângă liceul de băieți „Marele Voevod Mihai“ din acel oraș. Cuvântul bogat și variat dovedește că, atât profesori cât și elevi pulsează cu avânt și competență în sufletul și cultura românească la granița de răsărit.

„Solia“, an. III. Nr. 1-4. Același Năsăud, care ne dă „Vatra“ ne dă și „Solia“, organ al Confederației Căminelor Culturale din județul Năsăud. Reprezintă specificul regiunii, și ocupă un loc onorabil în rândurile publicațiilor din această parte de țară.

„Lucafărul“, an. I, No. 1. Revistă școlară bi-lunară, care apare în Cluj. În „Cuvânt Înainte“ a D-lui Cotușiu citim:

„Școala ne oferă material, ne pune la dispoziție mijloacele necesare în vederea instruirii noastre ca oameni, aceasta cu gândul că mâine vom fi cetățenii acestei țări, vom fi stâlpii pe care va trebui să se sprijine.

Dar cum sarcina pe care ne-o conturează viitorul, și pe care trebuie să o primim cu încredere în forțele noastre, nu este prea ușoară, se cere să ne pregătim din vreme. Odată lucru acesta îndeplinit, vom putea să privim viitorul în față cu toată seninătatea, având de călăuză trecutul neamului nostru, care — slavă Domnului — n'a avut parte de înfrângeri, ci de victorii, iar ca deviză muncă; vom înainta cu pași siguri pe calea progresului“.

— Așteptăm numerile viitoare pentru a vedea partea de afirmațiune a noi publicațiuni.

„Gazeta Cărților“, pe luna Aprilie 1938, cu colaborarea D-nelor Alice Soare (versuri) și Larisa Gh. Iordăchescu (trad. din Bunin) și a D-lor Prof. D. Munteanu-Râmnic (un congres al profesorilor de l. română și Polcovnicul Ion Hâncu), Al. Stamatiad, Horia Petra-Petrescu. I. C. Delabaia și prof. Gh. Petrescu Sava (recenzii), prof. V. Teodosiu (D'annunzio), D. N. Mincov (Văcăreștii și literatura bulgară), Prof. A. Frunzescu (bibl. istorică). I. Dumitrache-Godeni și D. Brezeanu (documente) precum și cataloage de cărți vechi, biblioteci, note bibliografice, cărți primite, s. a.

Director: Profesor D. Munteanu-Râmnic. Redacția și Administrația: Ploiești, str. Zagoriț No. 1. Abonamentul anual lei 200.

„Armonia“ anul II. Nr. 7—8 o dovadă de fermentațiune este și apariția diferitelor reviste dirijată de profesorii școlilor secundare. In ele se poate vedea progresul realizat în cultura generală cu care viitorul absolvent va porni la lupta vieții. In acelaș timp indemnul la muncă creatoare și la concurență de afirmațiune este o dovadă despre cultura temeinică pe care Liceul respectiv a reușit să o-infiltreze în tinerile generațiuni. O astfel de revistă este și „Armonia“ dela Chișinău, revista Societății Coralomusicale de pe lângă Liceul „Alecu Russo“ sub direcția D-lui Z. D. Poroseci și având ca redactor pe dl Ionel Dulamangiu.

„Făclia“, de sub direcția D-lui Iordan Popescu, revistă pedagogică, literară și profesională, apare la Tulcea. Este un organ de manifestațiune viguroasă românească, intrat cu No. 1, în al IV-lea an de existență. E o faclie bine aprinsă în regiunea Dobrogei de Sud. Ii urăm viață lungă și succes în greaua sarcină ce și-a asumat.

„Gând Românesc“, An. VI. nr. 3-4, Martie Aprilie, are un bogat cuprins.

Spicuirii din gândurile mele, politice, culturale, economice, de Dr. Ioan Mihu, Publicate de prof. Silviu Dragomir, care ne dă în fruntea volumului impunător și un studiu biografic asupra autorului, distinsul fost președinte al societății pentru fondul teatrului român, generosul proprietar din Câmpul Pânei, Vinerea, care intenționa să facă un fond cultural pentru educația agricolă, din moșia sa, moștenită dela părinții săi, țărani, și sporită prin străduința vieții sale.

E un volum de aproape 500 de pagini, ce constituie un monument literar distinsului om de bine, care a fost Dr. Mihu. Un puritan om practic, care întrunea o minte rafinată cu o cultură superioară, cu preocupările cele mai serioase de problemele economice naționale cele mai practice.

Pentru aceste preocupări Mihu s'a distins între contemporanii săi, că n'a făcut politică, deși situația independentă ce și-o crease i-ar fi permis să facă mai mult ca ori cui. Cu toate acestea în primul deceniu al veacului, câți-va ani înainte de războiu, el a ajuns în centrul celor mai importante tratative politice. Lui i s'a adresat contele Stefan Tisza în 1910, când a inițiat tratative de împăcare între Români și Unguri.

Mihu a primit rolul, la care îl predestina situația sa seniorială de independență și respect, ce i-l datorau toți, și Români și domniile Ungariei. El a dus aceste tratative, care deși n'au dus la rezultate reale, totuș ne-au dat frumoase învățături pentru posteritate. El însuși, care a stat în centrul acestor încercări, a avut buna inspirație de a ne da și descrierea documentată, — dimpreună cu toate dovezile — a acestei istorice tentative. Acesta e cuprinsul și meritul frumosului volum.

Cum problema — mutatis mutandis — a rămas deschisă și se pune în nouă forme pe tapet, volumul este binevenit.

Interesantă e conclusia finală, la care ajunge Dr. Mihu în „Insemnările“ sale, în Dec. 1911:

„Povățuindu-ne de asemenea principii conducătoare, și afirmându-ne cu bărbăție în totdeauna și în tot locul ca element de progres, conștiu de menirea și importanța sa, mai ales dat fiind, că și curentele mondiale sunt favorabile silințelor noastre, dar numai și numai în această ipoteză, poate mai curând de cum credem, de sigur, se vor ivi zorile unor zile mai bune și pentru noi, fie în cadrele monarhiei austro ungare, fie în alte formații de stat, mai apropiate visului nostru secular“.

În această credință și așteptare am încheiat Insemnările prezente în preajma serbării Nașterii Domnului din anul 1911“.

(Dr. I. D.)

Redacția și Administrația revistei „România Eroică”

Cluj, str. Vasile Goldiș 18/b - Telefon 14-89

Plata abonamentului e o obligațiune, dela care nimeni nu se poate abate. Noi dorim ca distinșii noștri cititori să ne învâluie în aceeaș dragoste, în care îi învâluim noi. De aceea îi rugăm să fie atenți:

Cei ce nu înțeleg a se abona, să restituie imediat numerile primite; iar cei abonați, să ne trimită abonamentul cu urgența posibilă, sau să facă față Chitanțelor ce trimitem prin poștă, neachitarea căroră ne face pagube, pe cari, cu părere de rău, le vom pune în sarcina celor ce nu le onorează. — Reținerea revistei însemnează abonament.

PERLOTT

Pastă de dinți
apă de gură
praf de dinți

sunt preparate unice
cu acțiune biochimică

Abrudan Vasile

Cel mai mare depozit de automobile de ocazie, motoare și piese de schimb pentru orice marcă. - Singurul comerciant român în această branșe.

Cluj, Calea Regele Carol al II-lea, Nr. 31

„IRIS”

**Societate Anonimă Română pentru
Industria Ceramică, Cluj**

Prima fabrică românească de porțelan din România

Birourile și Uzinele:

Cluj, str. Chintăului Nr. 74. — Telefon: 19—26.

Depozitul de desfacere:

Cluj, Str. Memorandului Nr. 22.

PRODUCE:

Porțelan: Articole de menaj, albe și decorate. — Articole electrotehnice. — Articole farmaceutice.

Sobe de teracotă: În forme și culori diferite de cea mai bună și frumoasă calitate, toate căptușite cu material refractar de „Chamotte”.

Chamotte: Cărămizi refractare normale și în forme speciale de rezistență superioară, apoi mortar refractar de aceeași rezistență.